

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 - 2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Navrátilová

Důchodové pojištění

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lucie Jurníčková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL - TIME STUDIES

2011-2014

DIPLOMA THESIS

Bc. Veronika Navrátilová

Pension insurance

Prague 2014

The Master Thesis Work Supervisor: Ing. Lucie Jurníčková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce univerzitní knihovně.

V Praze dne 26. 2. 2014

.....
Bc. Veronika Navrátilová

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Lucii Jurníčkové za odborné vedení a cenné připomínky při zpracování diplomové práce. Dále děkuji rodině a Ing. Miroslavovi Moňokovi za podporu při studiu.

Anotace

Diplomová práce se zabývá popisem penzijního systému v České republice do roku 2012. Rozebírá důvody důchodové reformy jako například demografický vývoj, solidarita a ekvivalence. Další kapitola porovnává návrhy reformy, které vládě předložila Národní ekonomická rada vlády (NERV). Další část popisuje důchodový systém v zahraničí a následuje analýza důchodového systému v České republice po reformě. Na závěr je diskutováno o budoucím vývoji důchodového spoření v České republice.

Klíčové pojmy

Důchodový systém, reforma, penzijní společnost, NERV, penzijní připojištění, důchodové spoření, doplňkové penzijní spoření.

Annotation

This diploma thesis deals with the description of the pension system in the Czech Republic until 2012. It analyzes the reasons for pension reform, such as demographics, solidarity and equivalence. The next chapter compares the reform proposals, which was presented to the government by the National Economic Council (NERV). The next section describes the pension system abroad, followed by analysis of the pension system in the Czech Republic after the reform. In conclusion, discussed the future development of pension savings in the Czech Republic.

Key words

pension system, reform, pension company, NERV, supplementary pension instance, pension saving, supplementary pension saving

OBSAH

ÚVOD	9
VLASTNÍ PRÁCE	11
1 Podoba českého penzijního systému do roku 2012	11
1.1 Právní úprava	11
1.2 Účast na pojištění	12
1.3 Doby pojištění	14
1.4 Podmínky nároku na starobní důchod	15
1.5 Sazby a odvod pojistného	16
1.6 Způsoby financování důchodového systému	16
1.6.1 Průběžné financování	17
1.6.2 Fondové financování	17
1.7 Třípilířový penzijní systém	18
2 Důvody důchodové reformy	20
2.1 Demografický vývoj	21
2.2 Výdaje státu na důchody	26
2.3 Ekvivalence a solidarita	27
3 Původní návrhy důchodové reformy v České republice	28
4 Důchodové systémy v zahraničí	29
4.1 Dánsko	29
4.1.1 Státní penzijní schéma	30
4.1.2 Individuální penzijní schéma	33
4.2 Finsko	33
4.2.1 Penze odvozená od výdělku	34
4.2.2 Základní penze	35
4.3 Nizozemí	35

4.3.1 První pilíř	36
4.3.2 Druhý pilíř: zaměstnanecká penze	37
4.3.3 Třetí pilíř	37
4.4 Shrnutí.....	38
5 Analýza důchodového systému po důchodové reformě	39
5.1 Penzijní společnosti	39
5.2 Asociace penzijních společností	41
5.3 Druhý pilíř důchodového systému	43
5.3.1 Systém Opt-out	44
5.3.2 Vstup do druhého pilíře	44
5.3.3 Důchodové fondy.....	45
5.3.4 Vznik důchodového spoření a komunikace s účastníkem	45
5.4 Třetí pilíř důchodového systému	47
5.4.1 Penzijní připojištění – 3. pilíř (původní).....	48
5.4.2 Doplnkové penzijní spoření – 3. Pilíř (nové).....	50
DISKUZE	56
ZÁVĚR	60
POUŽITÁ LITERATURA	62
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK.....	66
PŘÍLOHY	67

ÚVOD

Co vedlo k důchodové reformě? Byl to dobrý nápad? Proběhla tak reforma dle očekávání? Na téma důchodová reforma se objevuje stále více a více otázek.

System, jak by se člověk měl zabezpečit na důchod, se v naší zemi rozvíjí již od konce 19. století. Ve 20. století významně posílila role státu, jakožto hlavní zdroj zabezpečení ve stáří. Tento systém funguje v České republice již několik let, ale nikdo si neuvědomuje nebo ani nechce připustit, že by se mohl jakkoli změnit. Důchodový systém je založen na principu solidarity, tedy průběžném financování. S ohledem na demografický vývoj a výraznou změnu populace se však tento systém stává ekonomicky neudržitelným.

Existuje několik důvodů, které vedou k tomu, že je potřeba něco změnit. Tyto důvody jsou popsány v této diplomové práci.

Důchodová reforma 2013, jedná se o historicky největší důchodovou reformu od roku 1989. Současný důchodový systém se skládá ze tří pilířů. Základ tohoto systému stále tvoří systém průběžného financování, tzv. 1. pilíř. Jak již bylo řečeno, jedná se o systém, do kterého přispívá ekonomicky aktivní populace a následně z něj je vyplácen starobní důchod. Dalším, nově vzniklým pilířem je důchodové spoření, které je z části závislé na člověku samotném a částečně přispívá stát. Státní příspěvek je však vyveden z 1. pilíře a předán do 2. pilíře. Stávající penzijní připojištění, tedy dobrovolné spoření na důchod, bylo pozměněno a současně se také vytvořil 3. pilíř, sem nyní spadá produkt penzijní připojištění (již nelze sjednat) a doplňkové penzijní spoření.

Někdo tuto reformu považuje za zbytečnou a označuje ji za propadák a hodně špatný nápad, jak vylepšit nebo zachránit stávající důchodový systém. Další lidé si zase myslí, že není žádný důvod k tomu, aby vůbec nějaká reforma byla, stávající systém se jim zdá v pořádku. Pár lidí však věřilo, že se jedná o vylepšení důchodového systému.

Kolem je velké množství názorů a spekulací. Něco na tom opravdu je, důchodová reforma se nepovedla dle představ, ale kdo za to může? Lidé, kteří nemají rádi změny, a vyhovuje jim stávající systém. Stále věří, že se o ně stát ve stáří postará. Nebo s největší pravděpodobností také vláda, která v rozhodnou chvíli neventilovala jednotný

názor na tyto zásadní změny? Tato otázka pravděpodobně zůstane nezodpovězena, každý si musí vytvořit vlastní názor.

Pravdou ale zůstává, že nejen Česká republika, ale i ostatní státy jsou nuceny najít cestu a zvážit, jak rozložit zátěž spojenou s financováním sociálních dávek a především tedy penzí v důchodovém věku.

VLASTNÍ PRÁCE

1 Podoba českého penzijního systému do roku 2012

Součástí sociální politiky každého ekonomicky rozvinutého státu je penzijní systém. Tento systém má i Česká republika. Jako snahu reagovat na sociální rizika a eliminovat sociální dopady, které souvisí s fungováním tržního mechanismu lze chápat sociální politiku.¹

Důchodový systém České republiky tvoří hlavně průběžně financovaný systém důchodového pojištění. Odvod do tohoto systému je povinný a spravovaný státem, zabezpečuje všechny, kteří mají dlouhodobě nepříznivou sociální situaci, která vznikla následkem sociální události a dochází při ní ke ztrátě zdroje z příjmu. Nejčastějším důvodem ztráty zdroje z příjmu je odchod do starobního důchodu. Do tohoto systému průběžného financování neboli prvního pilíře přispívají všechny fyzické osoby výdělečně činné. Možností jak si zajistit finanční prostředky nad rámec dávek, které jsou vypláceny ze státního systému, bylo do konce roku 2012 pro obyvatele ČR jen penzijní připojištění, do kterého si účastníci přispívají a při dodržení podmínek penzijního připojištění mají nárok na státní příspěvek. Po důchodové reformě nově vzniká také dobrovolné důchodové spoření, které má do budoucna zajistit další možnost příjmu po odchodu do starobního důchodu. Díky tomu je vytvořena třípilířová struktura, kterou využívají státy Evropské unie.

1.1 Právní úprava

Prvním zákonem, který je hmotněprávním předpisem upravujícím důchodové pojištění v České republice je *zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění*, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona je účast v systému základního důchodového pojištění povinná pro fyzické osoby, které jsou výdělečně činné. Tento zákon, který nabyl účinnosti 1. 1. 1996, zajišťuje účastníkům systému výplatu dávek starobního důchodu, které jsou vypláceny jako řádný důchod i jako předčasný důchod, invalidní důchod, a pozůstalostní důchod, který je vyplácen v případě ovdovění a osiřené. Další zákon, který je pro tuto problematiku důležitý je zákon 582/1991 Sb., o organizaci a provádění

---

¹ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 25

sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, stanovující povinnosti orgánů sociálního zabezpečení, pojištěných osob, příjemců dávek a zaměstnavatelů a jejich odpovědnost v pojištění.²

1.2 Účast na pojištění

V této části je popsáno, kdo je účastníkem důchodového pojištění, jestli se jím stává dobrovolně nebo povinně.

Podle zákona o důchodovém pojištění je účastníkem fyzická osoba, která je stanovena výčtem v zákoně o důchodovém pojištění. Účast na důchodovém pojištění je rozlišena do dvou kategorií, a to na účast povinnou a dobrovolnou. Povinným účastníkem se stává fyzická osoba, která je výdělečně činná za předpokladu, že výdělečná činnost svým rozsahem zakládá účast na pojištění. Dobrovolná účast na důchodovém pojištění vzniká po přihlášení fyzické osoby starší 18 let na základě svobodné vůle. Podle zákona o důchodovém pojištění jsou pojištěnci ze strany státu zabezpečeni prostřednictvím jeho orgánů nebo organizací v životních situacích jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele. Z důchodového pojištění jsou účastníkům vypláceny dávky. Ze základního důchodového pojištění se poskytuje starobní, invalidní, sirotčí a vdovský (vdovecký) důchod.

Osoby, které mohou být pojištěncem, jsou vymezeny jejich výčtem v zákoně. Mezi největší skupinu, která je nejpočetnější se řadí zaměstnanci v pracovním poměru a další osoby, které vykonávají pracovní nebo podobnou činnost (dále jen "zaměstnanci"). Od této skupiny pojištěnců plyne do důchodového systému největší objem výnosů, které jsou následně přerozdělovány na výplaty dávek. Na základě účetní zprávy České správy sociálního zabezpečení činil podíl zaměstnanců 85,17% z celkového počtu poplatníků v České republice. Celková výše poplatníků v České republice byla 5 039 978 a z toho 4 292 672 je právě počet zaměstnanců - poplatníků. Druhou skupinou, která přispívá do důchodového systému, jsou osoby samostatně výdělečně činné. Z celkového počtu poplatníků v ČR je podíl těchto osob 14,73%. Třetí skupinou

---

² Biskup, Jiří Voříšek, Vladimír. Důchodové pojištění, str. 11

jsou poplatníci, kteří se do systému přihlásili dobrovolně, tvoří 0,1 % z celkového počtu přispívajících občanů do systému důchodového pojištění.³

Účastníkem důchodového pojištění jsou zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanci společně s účastí na důchodovém pojištění se stávají také účastníky nemocenského pojištění. Trvalý výkon zaměstnání na území ČR je zakládající podmínkou pro účast na pojištěních. Částka pro účely nemocenského pojištění se částka vypočítává ze sjednané výše započitatelného příjmu ze zaměstnání, které účastník vykonává na území ČR. Za kalendářní měsíc musí činit alespoň částku rozhodného příjmu.⁴ V roce 2012 se částka rozhodného příjmu zvýšila z původních 2000 Kč na 2 500 Kč, v případě, že u příjmu ze zaměstnání nedosahuje tuto částku, mluvíme o zaměstnání malého rozsahu. Od roku 2012 jsou mezi účastníky na důchodovém pojištění a nemocenském pojištění počítáni také účastníci, kteří provozují tzv. krátkodobá zaměstnání, která trvají méně než 15 kalendářních dnů a jejich součet příjmů dosahuje více než 2 500 Kč za kalendářní měsíc. Do roku 2012 byla tato krátkodobá zaměstnání, která trvala méně než 15 kalendářních dnů vyjmuta z podmínek účasti na důchodovém a nemocenském pojištění. Protože nebyl omezen počet výkonu krátkodobých zaměstnání pro jednoho zaměstnavatele, byla tato podmínka zrušena z důvodu zamezení úniku na pojistném. Od roku 2012 se nově účastníkem pojištění stávají osoby, které pracují na dohodu o provedení práce, a jejich příjem z této činnosti, převyšuje za kalendářní měsíc částku 10 000 Kč.⁵

Druhou skupinou, která má povinnou účast na důchodovém pojištění, jsou osoby samostatně výdělečně činné (dále jen "OSVČ"). Podle zákona 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, se za OSVČ považuje osoba, která vykonává samostatně výdělečnou činnost, nebo spolupracuje při výkonu samostatné činnosti. OSVČ se může stát osoba starší 15 let, po ukončení povinné školní docházky. Za výkon samostatné výdělečné činnosti na území ČR je považován výkon, který je prováděn na území ČR, ale také mimo území ČR za podmínky, že je vykonávána na základě oprávnění

---

³ přehled poplatníků pojistného z ČSSZ k 31. 12. 2011

⁴ poradce 2012/12, str. 12

⁵ nemocenské pojištění v roce 2012

k výkonu. Osoba, která neukončila povinnou školní a nedosáhla věku 15 let, není OSVČ.⁶

1.3 Doby pojištění

Podle zákona o důchodovém pojištění je doba pojištění po 31. 12. 1995 stanovena jako doba, za kterou bylo zapláceno pojistné v České republice.⁷

Do doby pojištění se započítává i doba, kdy zaměstnavatel neodvedl za svého zaměstnanec pojistné na důchodové pojištění. Zaměstnanec nemá možnost tuto chybu ovlivnit. Dále se za dobu pojištění považují tzv. omluvné důvody, mezi které patří doba dočasné pracovní neschopnosti nebo doba, po kterou trvá potřeba ošetřování, péče o dítě do věku 10 let, nebo doba před porodem.⁸

Náhradní doba pojištění je období, za které se neodvádí žádné pojistné. Účast na důchodovém pojištění jako náhradní doba pojištění je jako ochrana a pomoc pro osoby, které nemohou vykonávat výdělečnou činnost. Do této skupiny patří osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v České republice. Dále také osoby vedené v evidenci Úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, osoby vykonávající civilní vojenskou službu, osoby se zdravotním postižením, osoby pečující osobně o dítě ve věku do 4 let a další zákonem vymezené osoby. Ale i tak se tato doba náhradního pojištění započítává do potřebných let pojištění pro důchod.⁹

Pro výpočet starobního důchodu je nutné znát několik důležitých pojmů jako je rozhodné období, osobní vyměřovací základ, vyloučení doby a výpočtový základ. Rozhodné období je období, ze kterého se zjišťují hrubé příjmy z výdělečné činnosti, před rokem přiznání důchodu, ale nezapočítávají se příjmy před rokem 1986. Dalším pojmem je osobní vyměřovací základ, to je zásadní položka pro výpočet důchodu. Tuto položku tvoří měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období,

---

⁶ zákon č. 155/ 1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁷ zákon 155/ 1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 11

⁸ poradce 2012/12, str. 34

⁹ www.cssz.cz

vyklučují se tzv. vyloučené doby, tedy například doba pobírání dávek nemocenského pojištění, plného invalidního důchodu, doba studia nebo péče o dítě do věku 4 let.¹⁰

Tabulka 1: Redukční částky pro výpočet starobního důchodu v roce 2012

Redukční částky	Zápočet
do 11 061 Kč	Plně
11 061 Kč – 29 159 Kč	28 %
29 159 Kč – 100 548 Kč	16 %
nad 100 548 Kč	8 %

Zdroj: vlastní zpracování

Od roku 1996 je základní důchodové pojištění nastaveno na principu solidarity. Osobní vyměřovací základ je redukován pomocí redukční hranice v rámci solidarity vyšších příjmových skupin s nižšími. Hranice se určí jako procentní podíl průměrné mzdy a jejich výše pro aktuální rok 2012, která je uvedena v tabulce Redukční částky pro výpočet starobního důchodu v roce 2012. Z tabulky vyplývá, že do první redukční hranice se započítá plná částka, do druhé hranice se započítá 28 % osobního vyměřovacího základu, z toho je výpočtový základ pro výpočty důchodové dávky pojištěnce.¹¹

Dávka, která je vyplácena účastníkům, kteří mají nárok na starobní důchod, a je vyplácena měsíčně, se skládá ze dvou složek. První složkou je základní výměra, která je stejná pro všechny druhy důchodu a druhou složku tvoří procentní výměra. Má rozdílnou výši podle délky doby pojištění a výši příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu.¹²

1.4 Podmínky nároku na starobní důchod

Podmínkou pro vznik nároku na starobní důchod je dosažení důchodového věku. Tento věk se liší u mužů a u žen. Ženy mají výhodu ve snižování důchodového věku podle počtu vychovaných dětí. Jiný důchodový věk platí pro účastníky důchodového systému, kteří se narodili před rokem 1936, tady je pro muže nastaven věk odchodu do důchodu

¹⁰ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 210

¹¹ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 212

¹² www.mpsv.cz

na 60 let. U účastníků narozených po tomto roce je důchodový věk vypočítáván jiným způsobem. Konkrétní tabulka pro výpočet důchodového věku je uvedena v příloze.

Druhou podmínkou pro vznik nároku na starobní důchod je potřebná doba pojištění. Potřebná doba pojištění činí minimálně 25 let a to v případě dosažení důchodového věku před rokem 2010. Tato doba se prodlužuje a to podle roku, ve kterém dosáhli účastníci důchodového věku. Od roku 2010 se potřebná doba pojištění prodlužuje na 26 let a každým dalším rokem se hranice zvyšuje. V příloze je tento posun ukázán.

1.5 Sazby a odvod pojistného

„Povinnost platit pojistné mají zaměstnavatelé a zaměstnanci, kteří jsou účastní nemocenského pojištění, osoby samostatně výdělečně činné a lidé, kteří se dobrovolně důchodově pojistili.“¹³

Pojistné se vypočítává stanoveným procentem z vyměřovacího základu za rozhodné období. Tím je u zaměstnanců kalendářní měsíc, za který pojistné platí. U osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) se jedná o kalendářní rok a vyměřovacím základem pro pojistné je částka, kterou si určí, ne však méně než 50 % daňového základu. Je-li takto stanovená částka nižší než zákonem stanovený nejnižší vyměřovací základ, odvádí OSVČ pojistné z nejnižšího vyměřovacího základu.

1.6 Způsoby financování důchodového systému

Důchodový systém České republiky je v současné době tvořen dvěma způsoby financování. Volba způsobu financování je pro důchodový systém velmi důležitá. Výběr financování neboli získávání finančních prostředků na výplatu dávek z důchodového systému je velmi důležitý. Na rovnováhu mezi příjmy a výdaji má velký vliv. V případě, že výdaje dlouhodobě převyšují příjmy, nastává v systému nerovnováha. Tyto chybějící výdaje jsou příčinou nežádoucího dotování penzijního systému ze státního rozpočtu.

---

¹³ www.cssz.cz

1.6.1 Průběžné financování

Prvním způsobem je financování průběžné, nazývá se také zkráceně PAYG (z anglického „pay as you go“). Velmi důležité u tohoto způsobu financování je oddělení fondu od státního rozpočtu. Příspěvky do tohoto fondu jsou odváděny ekonomicky aktivními účastníky a prostředky jsou přerozděleny a použity na výplaty dávek současným důchodcům.¹⁴

Základem tohoto systému je mezigenerační solidarita a zajištění redistribuce finančních prostředků. Díky této redistribuci od bohatších účastníků k chudším je možno i v nepříznivé životní situaci zajistit alespoň minimální příjem.

Průběžné financování se dále dělí na dávkové a příspěvkově definované. Příspěvkově definovaný systém neposkytuje jistotu svým účastníkům. Výše budoucí dávky je odvozena od různých faktorů, proto je výše budoucí dávky nejistá. Dávkově definované systémy svým účastníkům zaručují určitou výši penzijních dávek. Ta se odvíjí od výše příjmů během ekonomicky aktivního života nebo od počtu let, kdy příspěvky odváděli.¹⁵

Financování pomocí PAYG není při nepříznivém demografickém vývoji dlouhodobě možné. Počet ekonomicky aktivních účastníků, kteří přispívají do průběžného fondu, se snižuje a naopak roste počet pobírajících dávky, proto klesají příjmy a rostou výdaje průběžného fondu. Z tohoto důvodu je systém v krizi. Dají se provádět parametrické změny jako například snižování vyplacených dávek pro důchodce, přísnější podmínky pro vznik nároku na důchod nebo zvyšování příspěvkové sazby. Uvedené změny jsou důvodem snižování životní úrovně, proto použití jednoho systému není udržitelné.

1.6.2 Fondové financování

Fondové financování je také označováno jako kapitálové financování. Ekonomicky aktivní účastník si během života vytváří kapitálové rezervy ze zaplacených příspěvků. Použity budou ke krytí potřeb ve stáří.¹⁶

---

¹⁴ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 183

¹⁵ Holman, R. a kol. Studie k reformám zdravotního a penzijního pojištění, str. 109

¹⁶ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 184

Účastník si tedy vytváří kapitál během života a tyto rezervy může během života zhodnocovat. Fondové financování neovlivňuje demografický vývoj populace tak jako průběžné financování. Nositelem rizika je u penzijního připojištění penzijní společnost, která garantuje nezáporný výnos. Nově od roku 2013 je možno sjednat pouze doplňkové penzijní spoření, kdy se nositelem rizika stává právě účastník a není zde garantovaný nezáporný výnos a to snižuje jistotu.

1.7 Třípilířový penzijní systém

Tento systém využívá mnoho států Evropské unie a důvodem zavedení byla reakce na demografický vývoj. V případě správného nastavení systému je zajištěna odpovědnost občanů zajistit se na potřeby ve stáří a rovnováha solidarity. Třípilířový systém je založen na třech rovinách zajištění pro případ krytí rizika stáří.

1. pilíř penzijního systému

Do 1. pilíře přispívají ekonomicky aktivní účastníci. Právě z prvního pilíře se financují penze dnešním důchodcům. Hlavní úlohou tohoto je zajistit přiměřenou výši důchodu také pro lidi s nižšími příjmy, aby ve stáří nežili na pokraji chudoby. Prostředky, které se odvádí do systému, jsou hned přerozdělovány. Této části důchodového systému se také říká PAYG (Pay As You Go). Funguje na principu solidárnosti, kdy produktivní část populace odevzdává část svého výdělku, aby bylo možné vyplácet penzi postproduktivní části populace. Což dělá jednak z pocitu solidarity a pak ve víře, že se budoucí generace zachovají stejně vůči nim. Systém počítá s přerozdělením zdrojů, ne s jejich akumulací. Systém je pro všechny účastníky jednotný a vyznačuje se spravedlivostí, nezvýhodňuje některé skupiny před ostatními.

V důchodovém pojištění jsou vypláceny dávky:

- starobní penze,
- invalidní důchod,
- vdovský a vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

Tento systém, ale naráží na problém v demografických změnách populace. Zatímco produktivní část populace se zmenšuje, tak postproduktivní část se zvětšuje. První pilíř

je, a velmi pravděpodobně ještě velmi dlouho bude, hlavní složkou tvořící důchodovou rentu. Je zjevné, že tento systém není bez chyby a s ohledem na demografické změny ve společnosti je zřejmé, že důchodový systém vyžaduje reformu. S tím také souvisí nutná změna postoje lidí ke spoření na stáří.

První pilíř vyplácí hlavně dávku starobní penze. Téměř 95 % příjmů důchodců je tvořeno právě důchodem od státu. Takováto situace vystavuje důchodce zvýšeným rizikům chudoby.

2. pilíř penzijního systému

Druhým pilířem penzijního systému je podle Evropské unie, aktivity zaměstnavatelských subjektů, směřující k poskytování starobních důchodů. Za druhý pilíř se také považuje systém financování zásadně kapitálově (fondově), vyžadující povinnou účast a soukromou správu finančních prostředků.¹⁷

Jedna skupina je označovaná jako zaměstnanecké penzijní připojištění, a je určená pro zaměstnance podnikatelských subjektů. Po dohodě zaměstnance a zaměstnavatele se odvádí oba příspěvky do zaměstnavatelského penzijního fondu a tím si vytváří zaměstnanec finanční zdroje, které bude čerpat po přiznání starobního důchodu z průběžného systému. Tato rezerva bude sloužit jako doplněk.¹⁸ Účast ve druhém pilíři může být povinná nebo dobrovolná.

3. pilíř penzijního systému

Třetí pilíř penzijního systému tvoří soukromé pojištění. Patří sem nejen penzijní připojištění, ale také životní pojištění. Každý má individuální volbu. Tento pilíř je dobrovolný.

Stát se snaží motivovat k tvorbě rezerv. Poskytuje na penzijní připojištění a nově také na doplňkové penzijní spoření státní příspěvky v omezené výši. Ta závisí na výši částky, kterou si účastník odvádí na účet vedený u penzijního fondu nově penzijní společnosti, kterou si pro svoje úspory vybral. Zaměstnavatel také může přispívat svým zaměstnancům v podobě firemních benefitů. Účastník může vloženou částku využít

---

¹⁷ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 197

¹⁸ Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 236

formou daňových úlev. Penzijní společnosti musí garantovat na penzijním připojištění nezáporný výnos a proto je nízká výnosnost.

2 Důvody důchodové reformy

Důchodový systém, který byl platný v České republice, funguje již více než sto let. V zemích Evropské unie tedy i v České republice se zvyšuje průměrná doba dožití. Tím se prodlužuje doba, po kterou jsou obyvatelé v důchodu a pobírají starobní důchod. Obyvatele, kteří jsou v důchodovém věku, stále přibývá a ekonomicky aktivních obyvatel, kteří přispívají na výplaty starobních penzí dnešním seniorům, ubývá. Nejenom v České republice, ale také ve většině států Evropy populace stárne a zvyšuje se podíl osob nad 65 let v celkové populaci. Tím, že klesá porodnost, zvyšuje se průměrná doba dožití a populace stárne. Současný důchodový systém v ČR se vyznačuje extrémní mírou dominance důchodu ze státního průběžně financovaného pilíře - důchodového pojištění - v celkových příjmech ve stáří. Téměř 95 % příjmu důchodců je tvořeno právě důchodem od státu. Takováto situace vystavuje důchodce zvýšeným rizikům. V případě výpadu vyplácení důchodů.¹⁹

Důchodová reforma byla zavedena po získání a porovnání dat z předešlých let. Mezi hlavní důvody patří stárnutí populace, zvyšování průměrného věku dožití, nízká míra porodnosti, úmrtnosti a migrace. Protože stárne populace, podle předpokladů bude více ekonomicky neaktivních obyvatel oproti ekonomicky aktivním. To znamená, že bude více obyvatel pobírající starobní důchod od státu než těch, kteří budou odvádět finanční prostředky z platů do důchodového systému, ze kterého jsou právě vypláceny starobní důchody. Předpokládá se, že když si lidé začnou spořit individuálně v dřívějším věku na důchod, nebudou v důchodovém věku zcela odkázáni na starobní důchod pobíraný od státu. Nikdo dnešním třicátníkům nemůže zaručit, že budou pobírat starobní důchod, jestliže se bude zvyšovat počet ekonomicky neaktivních obyvatel a stát bude muset vyplácet stále více starobních důchodů a při zvyšování průměrného věku dožití se bude důchod vyplácet déle.

---

¹⁹ mpsv, důchodová reforma, net

2.1 Demografický vývoj

Soustavu sociálního zabezpečení významně ovlivňuje vývoj demografických charakteristik jejíž je důchodové pojištění součástí. Předurčuje míru solidarity a redistribuce a tím i výši jednotlivých dávek sociálního zabezpečení pro jednotlivé skupiny obyvatelstva.²⁰

Tabulka 2: Vybrané demografické údaje v České republice (2009 – 2012)

	2009	2010	2011	2012
Střední stav obyvatelstva (tis. osob)	10 491	10 517	10 497	10 509
Cizinci v ČR (tis. osob)	433	424	424	436
Narození dětí <i>na 1 000 obyvatel</i>	118 348 11,3	117 153 11,1	108 673 10,4	108 576 10,3
Úmrtí celkem <i>na 1 000 obyvatel</i>	107 421 10,2	106,844 10,2	106 848 10,2	108 189 10,3
Přirozený přírůstek/úbytek <i>na 1 000 obyvatel</i>	10 927 1,0	10 309 1,0	1 825 0,2	387 0,0
Naděje dožití (roky)				
muži	74,2	74,4	74,7	75,0
ženy	80,1	80,6	80,7	80,9

Zdroj: vlastní zpracování údajů Českého statistického úřadu.²¹

Podle pravidelné publikace Českého statistického úřadu s názvem Tendence makroekonomického vývoje a kvality života v České republice, která je zaměřená na výsledky ve střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu je v kapitole popsán důkladný demografický vývoj v ČR pomocí indexu ekonomické závislosti. Dále je kapitola zaměřena na mezinárodní porovnání parametrů a mezinárodní srovnání migrace.

V roce 2012 řada demografických procesů navazovala na dlouhodobé trendy. Opět od roku 2009 se prodloužila střední délka života, i nadále trvá nízká plodnost. Vzhledem k těmto výsledkům roste věkový medián a jako důsledek pokračuje proces stárnutí populace. Dalším nepříznivým výsledkem je podle informací ČSÚ narůstající počet osob ekonomicky neaktivních (0- 14 a 65 a více let) připadajících na obyvatelstvo

²⁰ Krebs, Vojtěch a kol. Solidarita a ekvivalence v sociálních systémech, str. 69

²¹ www.czso.cz

ekonomicky aktivní (15- 64 let). Tento poměr se nazývá index ekonomické závislosti a od roku 2009 pokračuje jeho nárůst.

V České republice se již několik let zvyšuje celkový počet obyvatelstva. Dochází k tomu od roku 1990 díky migračnímu přírůstku, který byl s výjimkou roku 2001 kladný s přirozenou mírou. Bohužel populační růst výrazně zpomaluje od roku 2008. Zachován byl v roce 2012 jen kvůli kladnému migračnímu saldu. Počet živě narozených převyšoval počet zemřelých jen o 387 osob. Česká republika stejně jako státy jižní a střední Evropy se řadí k nižšímu počtu ohledně plodnosti. V České republice bylo v letech 1999 až 2003 dosahováno nejnižších hodnot v Evropě, a to 1,2 dítěte na jednu ženu. Od roku 2004 se situace začala zlepšovat a dnes připadá 1,45 dítěte na jednu ženu což ale není ani evropský průměr. Ženy ve všech státech Evropy odsouvají porod do pozdějšího věku, tím se zvyšuje průměrný věk matky při narození prvního dítěte. V České republice se průměrný věk zvýšil z 22,5 let na 27,9 let v roce 2012.

Jako důsledek prodlužování délky života a nízké plodnosti se mění i věková struktura obyvatelstva.

V celé Evropě dochází dlouhodobě ke stárnutí populace. Věkový medián se v letech 1990 až 2012 v Evropské unii zvýšil o 6,3 roku na současných 41,5 let. V České republice byl věkový medián 40,1 let. Tedy nižší než průměr v Evropské unii.

Nejvyšší podíl osob starších 65 let je podle údajů ČSU v Německu a Itálii, tady v roce 2012 dosahovala hodnota shodně 20,6 % z celkové populace. Česká republika dosahuje v porovnání s Evropskou unií, kde je v roce 2012 průměr 17,8% podprůměrných hodnot okolo 16,2 % osob starších 65 let z celkové populace. Od roku 1990 do roku 2012 se věková kategorie v České republice zvýšila skoro o 30% a tento podíl má i podle údajů Eurostatu pokračovat v nárůstu.

Pokračování současných trendů předpokládá populační projekce Eurostatu, tedy vysoký nárůst podílu osob starších 65 let a mírný pokles dětské složky ve věku do 14 let. V Evropské unii by do roku 2060 děti do 14 let měly tvořit 14% z celkové populace a osoby starší 65 let 30%. Stejných hodnot, jako bude evropský průměr, by měla dosahovat i Česká republika. Ve skupině obyvatel nad 65 let, tedy ekonomicky neaktivní obyvatele, by k nejvyššímu nárůstu mělo dojít u osob starších 85 let a to v roce 2015 až 2060. Nárůst této skupiny by měl na Slovensku a v Rumunsku vzrůst až pětinasobně a v České republice až čtyřnasobně. V roce 2060 by tedy tato věková

skupina měla v průměru tvořit 7% z celkové populace v Evropské unii. V České republice by toto číslo mělo dosáhnout 6%.

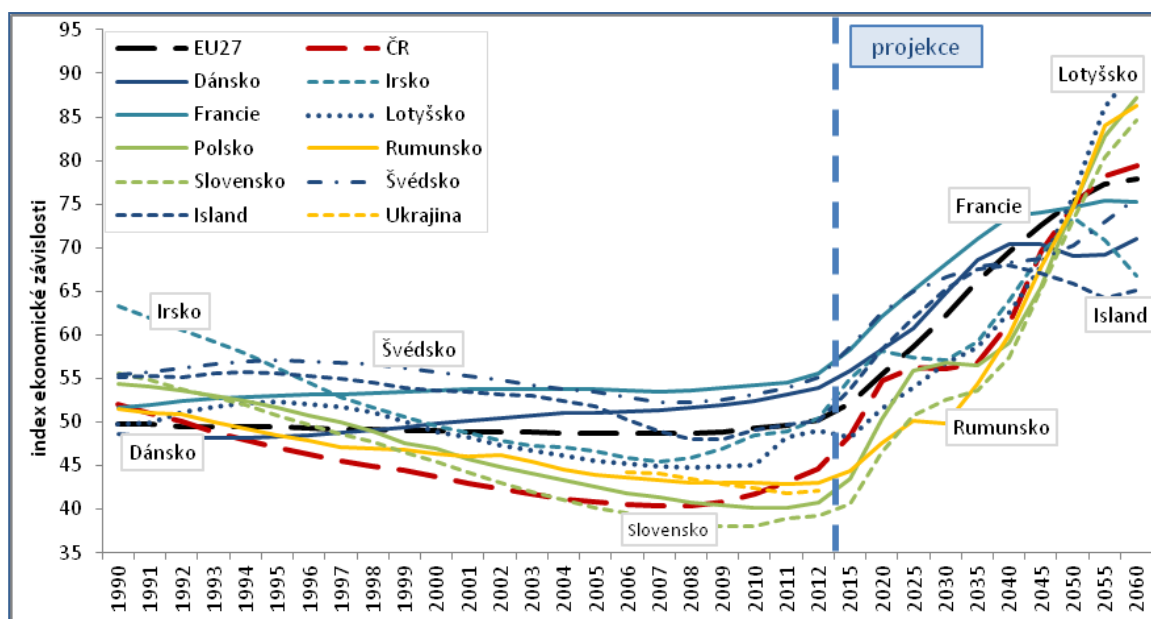
Index ekonomické závislosti

Dalším důležitým ukazatelem je index ekonomické závislosti. Tento index je v České republice v porovnání s evropskými státy nižší. V roce 2012 připadalo na 100 osob ekonomicky aktivních (15 - 64 let) 45 osob ekonomicky neaktivních (děti 0-14 let a 65let a více). Další otázkou zůstává, jestli se bude nyní ekonomicky aktivní část obyvatel dostatečně reprodukovat vzhledem k současné nízké úrovni plodnosti.

Od roku 2009 index ekonomické závislosti v České republice roste a podle projekce v grafu bude tento trend pokračovat nejen u nás, ale i v ostatních zemích Evropy. V roce 2012 byl index ekonomické závislosti za celou Evropskou unii vypočítán podle údajů Eurostatu. Na 100 ekonomicky aktivních osob připadalo 50 ekonomicky neaktivních osob.

K vypracování grafu byly vybrány některé evropské státy a je zde ukázán vývoj indexu ekonomické závislosti v letech 2012 až 2060. Rok 2009 narušil klesající trend indexu ekonomické závislosti a hodnoty narůstají. Do ekonomicky aktivního věku se dostávají ročníky narozené ve druhé polovině 90. let. Tyto ročníky jsou méně početné a podle projekce bude trend nárůstu indexu ekonomické závislosti pokračovat. Do roku 2060 by měl být nárůst indexu v Evropské unii až na 78 osob v ekonomicky neaktivním věku na 100 osob ekonomicky aktivních. V České republice podle grafu je tento nárůst až na 79 osob ekonomicky neaktivní na 100 osob ekonomicky aktivních.

graf 1: Index ekonomické závislosti ve vybraných evropských státech, 1990 - 2060

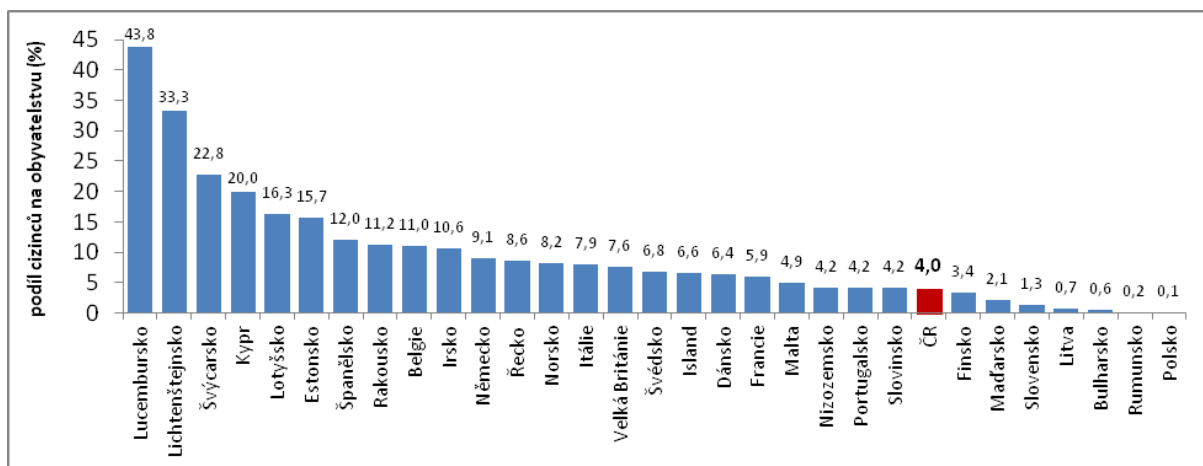
Zdroj: Český statistický úřad

Migrační saldo

V České republice je očekávaná délka života u žen 80,5 let a u mužů 74,2 let. Ve srovnání s ostatními státy Evropy se umístila pod průměrem očekávané délky života (Eurostat). V evropských státech roste počet imigrantů, také v České republice došlo k nárůstu, ale migrační saldo kleslo, tedy počet imigrantů převýšil počet emigrantů. V Evropě koncem 90. let roste počet imigrantů. V roce 2012 se do České republiky přistěhovalo 30 298 osob. Nejvíce osob se do České republiky přistěhovalo ze Slovenska, Ukrajiny a Ruska. Největší počet imigrantů v celkové populaci se vyskytuje v Lucembursku, čítá necelých 44 % obyvatel. Jako důvod je udáváno, že zde mají sídla mezinárodní instituce. Na druhém místě je Lichtenštejnsko, které má 33% imigrantů z celkové populace. Třetím místem s největším počtem imigrantů je Švýcarsko s necelými 23% imigrantů z celkové populace. Naopak nejnižší podíl cizinců na obyvatelstvo je možné přiřadit k Polsku a Rumunsku, kde je podíl od 0,1 % až 0,2 %.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že Česká republika se řadí ke státům s nejnižším podílem cizinců na obyvatelstvu, čítá okolo 4% cizinců z celkové populace.

graf 2: Podíl cizinců na obyvatelstvu v evropských zemích (k 1. 1. 2012)

Zdroj: Český statistický úřad

Vývoj populace

Vývoj obyvatel v České republice podle údajů z prezentace Stanislava Drápala byl 1 milión obyvatel v roce 1000, kolem roku 1600 bylo až 3 800 000 obyvatel, kolem roku 1650 klesl počet obyvatel na 2 milióny obyvatel, důsledkem byla světová válka,

v roce 1910 stoupl počet obyvatel na 10 078 637, v roce 1930 bylo evidováno 10 009 587 obyvatel, v roce 1950 klesl počet obyvatel na 8 896 133.

Tabulka 3: Vývoj zaznamenaný z výsledků sčítání lidu

Datum sčítání lidu	Počet obyvatel	Změna v %
1. 3. 1961	9 571 531	-
1. 12. 1970	9 807 697	+2,5 %
1. 11. 1980	10 291 927	+4,9 %
3. 3. 1991	10 302 215	+0,1 %
1. 3. 2001	10 230 060	-0,7 %
26. 3. 2011	10 436 560	+2,0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi základní faktory vývoje počtu obyvatel patří přirozená měna, délka života a saldo migrace. Délka života se prodlužuje. Podle údajů z Českého statistického úřadu je naděje dožití při narození pro ženy v roce 1993 do 76,4 let a v roce 2011 do 80,7 let. Pro muže byla v roce 1993 délka života 69,2 let a v roce 2011 se prodloužila až na 74,7 let.

Mezi kvalitativní aspekty vývoje populace patří zvyšující se vzdělanost obyvatel ČR a statisticky prokazatelně souvisí s řadou dalších faktorů života. S růstem vzdělanosti klesá nezaměstnanost. Přímo úměrně se vzdělaností roste příjmová hladina a s tím spojená vybavenost domácností a schopnost tvořit finanční rezervy také vyšší péče o zdraví má dobrý dopad na hospodaření domácností a státu. Vzdělaný člověk odpovídající profesi může pracovat déle než málo vzdělaný.

Dalším hlavním důvodem proč je nutné reformovat důchodový systém je neudržitelnost současného financování důchodů formou PAYG. Podle expertů z komise NERV není důchodová reforma ideální.

Prvním návrhem řešení je import Gastarbaiterů. Předpokladem je dodatečná pracovní migrace nad rámec očekávané demografické prognózy. Počet migrujících by ovšem musel zabezpečit stabilní velikost pracovní síly. Ale očekávaná demografická prognóza předpokládá vysoké migrační kladné saldo cca 30 tisíc produktivních osob ročně (závěrečná práce PES). Ani vysoká migrace pracovní síly do ČR penzijní systém nemůže zachránit.

Bylo by řešením vyšší nezaměstnanost? V tomto případě by musela být předpokládána aktivní politika zaměstnanosti tedy více práce, více daní a zdrojů na penze. Bohužel tato

opatření nikdy nevygenerují dostatek finančních prostředků na rozdělení dávek ze systému. Další náklady vznikají i těmito opatřeními. Jako řešení tedy snížení nezaměstnanosti není dobrou volbou. Penzijní systém by stejně neměl dostatek finančních prostředků.

2.2 Výdaje státu na důchody

Mezi aktuální výdaje státu na důchody podle Zákona č. 504/2012 Sb.: Zákon o státním rozpočtu na rok 2013 se jako největší položka výdajů řadí výdaje na dávky důchodového pojištění 384, 17 mld. Kč na druhém místě jsou dávky státní sociální podpory 36,91 mld. Kč a na třetím místě jsou to dávky na podporu v nezaměstnanosti 9,8 mld. Kč.

Oproti tomu příjem na pojistné na důchodové pojištění je pouze 328,44 mld. Kč. Je tedy jasné, že příjmy na dávku důchodového pojištění nestačí na pokrytí výdajů dávek důchodového pojištění.

Tabulka 4: Výdaje státu na výplatu důchodů

Příjmy	v mld. Kč
<i>Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti</i>	367,96
- <i>Pojistné na důchodové pojištění</i>	328,44
- <i>Pojistné na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti</i>	39,48
Výdaje	v mld. Kč
<i>Dávky důchodového pojištění</i>	384,17
<i>Dávky státní sociální podpory</i>	36,91
<i>Podpory v nezaměstnanosti</i>	9,8
<i>Pojistné na důchodové pojištění (% dávek důchodového pojištění)</i>	85,49 %

Zdroj: vlastní zpracování ze zákona č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu na rok 2013

Z tabulky je patrné, jak se každý rok zvyšuje celkový počet důchodců. Jak je vidět v tabulce od roku 2007 se počet starobních důchodců zvýšil z 1 997 503 na 2 340 218 v roce 2012. Počet poplatníků zůstává neměnný kolem 4 900 000 až na rok 2008, kdy

počet poplatníků pojistného přesáhl 5 miliónů. Podle zdrojů Ministerstva práce a sociálních věcí se od roku 2007 do roku 2012 snížil počet poplatníků na jednoho starobního důchodce z 2,48 poplatníků na 2,11. Tedy v roce 2012 se zvýšil počet starobních důchodců, ale počet poplatníků pojistného zůstává skoro stejný. Z toho tedy vychází snížení počtu poplatníku na jednoho starobního důchodce.

Tabulka 5: Vývoj počtu starobních důchodců v České republice

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet starobních důchodců	1 997 503	2 034 881	2 071 269	2 225 908	2 266 348	2 340 218
Počet poplatníků pojistného	4 958 581	5 006 895	4 909 120	4 829 554	4 923 898	4 933 997
Počet poplatníků na 1 starobního důchodce	2,48	2,46	2,37	2,17	2,17	2,11

Zdroj: vlastní zpracování, zpracováno z MPSV

2.3 Ekvivalence a solidarita

Ekvivalence a solidarita jsou dva pojmy, které se uplatňují v konstrukci jednotlivých oblastí sociálního systému. Ekvivalence a solidarita se vzájemně doplňují, i když se může zdát, že vzájemně působí protichůdně. Důležitou otázkou zůstává optimální vyvážení. Ekvivalence jiným slovem rovnocennost se často uplatňuje v pojistných systémech, vyložit si toto slovo lze také jako zásluhovost nebo výkonnost.²²

Tedy každý účastník má využívat výhody přímo úměrně svým zásluhám, platí to pro penzijní systém, důchodová dávka má být také přímo úměrná dosahovaným výdělkům v období, kdy je účastník ekonomicky aktivní. Systém s převažující mírou zásluhovosti či výkonnosti zvyšuje motivaci k práci a podporuje soběstačnost a odpovědnost občanů. Na rozdíl od toho solidarita celospolečenská nebo mezigenerační je chápána jako vzájemná pomoc o porozumění, současně také jako vzájemná odpovědnost mezi

²² Krebs, Vojtěch a kol. Sociální politika, str. 98

účastníky jednoho sociálního systému, která je hybnou silou vývoje společnosti. Nejen materiálního vývoje, ale také mravního a duchovního.²³

3 Původní návrhy důchodové reformy v České republice

Tato kapitola poukazuje na důchodovou reformu z trochu jiného pohledu. Tak jak na ni pohlížejí odborníci, kteří byli sestaveni vládou konkrétně pro účel zkoumání a přípravy návrhu důchodové reformy a dalších ekonomických opatření. Tato konkrétní skupina je nezávislým poradním orgánem vlády České republiky. Nazývá se Národní ekonomická rada vlády (dále jen „NERV“). Podle informací vlády byla NERV, v září 2009, pozastavena a obnovena byla až po roce za vlády Petra Nečase.²⁴

Vláda ČR za Petra Nečase i návrh skupiny NERV se shodli, že důchodová reforma je pro neudržitelnost vyplácení důchodů a z důvodů stárnutí populace nutná. Na datu zavedení reformy se také shodli. Ale na další významné body už měli rozdílné názory.

Vláda ČR se návrhem skupiny NERV řídila pouze v některých částech důchodové reformy. Skupina NERV chtěla, aby vstup do druhého pilíře byl povinný. Podle názoru pana Zámečnicka, není populace schopna dobrovolně vytvářet úspory na stáří v zemích, kde mají systém průběžného financování důchodu a zdravotního ošetření. Další možností mohl být povinný vstup pro všechny. V případě, že by obyvatelé nechtěli být účastníkem druhého pilíře, mohli by do určité doby vystoupit. V návrhu se také počítalo se snižující se rolí prvního pilíře, tak aby účastníci v druhém pilíři nebyli zcela závislí na státním důchodu, ale měli naspořené finanční prostředky na svých individuálních účtech u penzijních společností na vybraných fondech. Vláda ovšem chtěla, aby role státního důchodu tedy prvního pilíře byla stále významná.

Dalším rozdílným bodem byl odvod do soukromých penzijních společností. Vláda odsouhlasila 3% + 2% vlastní a skupina odborníků z NERV-u navrhla pouze 3%. Ani na věku vstupu do důchodového spoření se neshodli. Podle odborníků měl být vstup omezen na vstup do 40 let. Vláda tento věk snížila na 35 let, ale do 30. 6. 2013, mohli do druhého pilíře výjimečně vstoupit i lidé nad 35 let. Podle návrhu nebylo nutné identifikovat klienty, ale podle vlády ano a vzniká nový úřad (instituce) Centrální registr

---

²³ Krebs, Vojtěch a kol. Solidarita a ekvivalence v sociálních systémech, str. 17

²⁴ www.vlada.cz

smluv, který provádí identifikaci klientů penzijních společností, kteří se rozhodli do druhého pilíře vstoupit. Porovnání názorů na důchodovou reformu jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka 6: Srovnání návrhu důchodové reformy vlády Petra Nečase a NERVu

Důchodová reforma	Vláda ČR (Petr Nečas)	Návrhy NERV
Nutnost reformy	ano	Ano
Začátek	2013	2013
Opt-out	dobrovolný	Povinný
Role prvního pilíře	významná	snižující se
Odvod do soukromých fondů	3 % + 2 %	3 %
Snížení povinného odvodu na soc. pojištění	Ne	ano (z 28 % na 23 %)
Mezigenerační solidarita (rodiče - děti)	Ne	Ano
Vstup	do 35 let	do 40 let
Penzijní fond	PF s licencí	PF, B, IS (10-20 subjektů)

Zdroj: vlastní zpracování, použity informace získané na konferenci vlády ČR a NERVu

4 Důchodové systémy v zahraničí

Jak již bylo výše řečeno, potřeba důchodové reformy se neobjevuje jen v české republice, ale i v ostatních státech na světě. Jako příklady zemí, jsou zde uvedeny a popsány systémy zemí, kde proběhla důchodová reforma úspěšně.

4.1 Dánsko

Mnoha odborníky je Dánský penzijní systém považován za nejlepší na světě. To taky potvrdilo první místo podle Podle Mercer Global Pension Index.²⁵

Dánsko zavedlo vícepilířový penzijní systém jako jedna z prvních krajín. Poslední významná reforma se odehrála v roce 2006. V rámci reformy došlo k zvýšení věkové hranice dobrovolného předčasného odchodu do důchodu (schéma VERP) z 60 na 62 let

²⁵ www.mercer.com

v rozmezí od r. 2019 do r. 2022. Také došlo k posunu věkové hranice pro veřejnou starobní penzi z 65 na 67 let v rozmezí od r. 2024 do r. 2027. Schváleno bylo také přizpůsobování věku odchodu do starobního důchodu v pětiletých intervalech založeno na průměrné očekávané délce života. Dánský penzijní systém je založen na třech pilířích. Každý z pilířů má vlastní financování.

Podobně jako v jiných zemích představuje první pilíř státní starobní penze. První pilíř je povinný a je financován na PAYG bázi z příjmů státního rozpočtu.

Druhý pilíř je založen na penzijních programech trhu práce, které jsou soukromě spravované. Jde o spořicí programy založené na kolektivních smlouvách nebo na dohodách v jednotlivých podnicích.

Třetí pilíř je tvořen individuálními penzijními programy. Tyto tři pilíře jsou tvořeny několika základními penzijními schémata:

4.1.1 Státní penzijní schéma

Jde o veřejnou starobní penzi, která má občanům zajistit základní příjem v důchodovém věku. Momentálně je poskytována od 65 let. Jak již bylo řečeno, tato věková hranice se bude od 2024 do 2027 zvyšovat na 67 let. Podobně jako v Nizozemsku závisí na počtu let, které pobíratel důchodu strávil v Dánsku ve věku od 15 do 65 let. Z toho vyplývá, že plnou penzi dostane po 40 letech pobytu v Dánsku. V případě, že doba pobytu je kratší, dávka se proporcionálně snižuje. Na to, aby občan Dánska měl nárok na penzi, musí strávit v Dánsku aspoň 3 roky. Občané jiných zemí musí v Dánsku žít aspoň deset let. Penze není závislá na předchozích výdělcích, ale závisí na současném příjmu důchodce a rodinném stavu. Tato penze je složená ze dvou částí.

Základní část činila v roce 2009 maximálně 5254 DKK měsíčně (40 let s pobytem v Dánsku). Dávka se snižuje na základě příjmu z výdělečné činnosti, pokud výdělek z činnosti přesáhne stanovenou hranici. Pro důchodce, který je v domácnosti sám, byla tato hranice v roce 2008 259 700 DKK ročně resp. 179 400 DKK ročně, pokud žije ve sdílené domácnosti. Základní částka se snižuje o 30 % z příjmu, který přesáhne stanovený limit. Druhou částí státní penze je tzv. Penzijní doplněk. Maximální hodnota doplňku pro rok 2009 činila 5289 DKK před zdaněním pro důchodce bez partnera, nebo 2470 DKK pro důchodce ve sdílené domácnosti. Dávka je zdanitelná a snižuje se

v závislosti na jeho dalším příjmu, nebo na příjmu jeho partnera. V případě, že důchodce nebo jeho partner má příjem nad určený limit, tak se penzijní doplněk snižuje o definované % rozdílu příjmu a limitu. Pro jednotlivce se snižuje penzijní doplněk o 30 % rozdílu mezi ročním příjmem a sumou 57 300 DKK (rok 2008), pro dvojice se tato penze sníží o 15 % rozdílu mezi společným ročním příjmem a sumou 115 000 DKK.

V roce 2004 byla zavedena také doplňková penzijní dávka, která je vyplácena jednou ročně. Nárok na příspěvek mají jen nemajetní důchodci. V roce 2008 byla výše této dávky 7800 DKK. Jako možnost předčasného důchodu existuje tzv. dobrovolná předčasná penze VERP (voluntary early retirement pension). Je určena všem zaměstnancům a OSVČ ve věku 60 (minimální věk se v r. 2019-2022 zvýší na 62) do věku odchodu do normálního důchodu (65 let). Pro nárok na VERP musí mít jedinec pojištění v nezaměstnanosti a platit příspěvky do schématu dobrovolného předčasného důchodu po dobu aspoň 30 let, přičemž pojištění a placení příspěvků musí začít dosažením 30 roku života. Příspěvek je ve výši 91 % maximální dávky z nezaměstnanosti. Všechny složky veřejné starobní penze jsou valorizovány ročně podle průměrných výdělků. Valorizace je založena na indexu zvýšení mezd za poslední dva roky.

Zaměstnanecká doplňková penze ATP

Schéma ATP bylo založeno v roce 1964. Je povinná pro všechny zaměstnance ve věku od 16 do 67 let, kteří pracují víc než 9 hodin týdně. Schéma je pro OSVČ dobrovolné. ATP v Dánsku pokrývá téměř celou populaci a je mimořádně univerzální. Výška příspěvku nezávisí na příjmu přispěvatele, ale na odpracovaných hodinách. Roční příspěvek se mění a odpovídá zhruba 1% průměrného příjmu zaměstnance. 1/3 hradí zaměstnanec a 2/3 zaměstnavatel. V případě rodičovské dovolené platí příspěvek zaměstnavatele stát. Příspěvky se zvyšují podle průměrných výdělků.

Penzijní nároky závisí na době placení příspěvků. ATP vyplácí benefity v závislosti na výši penze ve věku 67 let. Na výplatě dávky závisí na velikosti úspor v ATP. V případě, že je bilance pod definovaný limit, je dávka vyplácená jednorázově, jinak je vyplácena ročně, nebo měsíčně.

Valorizace dávek je závislá na finančních zdrojích v systému a má formu bonusových příplatků.

Speciální schéma penzijního spoření SP

Toto schéma bylo uzavřeno v dubnu 2010. Šlo o povinné schéma individuálního důchodového pojištění, které si pojištěnci hradí sami v plné výši (bez příspěvku zaměstnavatele, nebo stát). Zaměstnanci a OSVČ si hradí 1 % z hrubého příjmu. Dávka je vyplácena v závislosti na velikosti akumulovaných úspor.

Zaměstnanecké doplňkové penzijní schéma pro nezpůsobilé – SUPP

SUPP je zákonné doplňkové penzijní schéma pro příjemce předběžných (invalidních) penzí (anticipatory pension). Schéma je dobrovolné. Schéma bylo zavedeno v roce 2003. Poměrně malý počet důchodců dostává dávky z tohoto systému.

Příspěvky do systému jsou ve výši 2.8 % invalidní penze - 2/3 platí stát. Forma vyplácení penze závisí od výše naspořených prostředků.

Zaměstnanecký kapitálový penzijní fond – LD

LD schéma bylo zavedeno v 70. letech minulého století, aby poskytovalo kompenzaci za zvyšující se životní náklady. Od r. 1980 nejsou do schématu prováděny žádné platby. Výplaty z LD schématu jsou tvořeny jednorázovou částkou při dosažení 60 let.

Od 1. 7. 2005 mohou držitelé individuálních úspor v LD schématu přesunout své úspory do jiného penzijního fondu.

Penze trhu práce

Penzijní schéma trhu práce jsou založená na kolektivních smlouvách nebo na dohodách v jednotlivých podnicích. Pokrývají tak zhruba 90 % všech zaměstnanců pracujících na plný úvazek. Penze trhu práce založené na kolektivních smlouvách nebo dohodách v jednotlivých podnicích jsou skupinová pojistná schémata povinné pro zaměstnance vázané kolektivní smlouvou nebo podnikovou penzijní smlouvou. Zaměstnanec má právo vybrat si dávky, které nejlépe odpovídají jeho situaci.

Tato schémata jsou příspěvkově definována - výše penze závisí jen na zaplacených příspěvcích. V roce 2004 byli příspěvky do kolektivních schémat ve výši kolem 7 – 10

% mzdy v soukromém sektoru a 12 – 16 % ve veřejném sektoru. V roce 2005 se dohodlo na zvýšení příspěvků. Zaměstnavatel přispívá 2/3 a zaměstnanec 1/3 částky.

Penzijní schéma státních zaměstnanců jsou regulovány zákonem. Na rozdíl od soukromého sektoru, jsou schémata pro státní zaměstnance dávkově definována – výše penze závisí na počtu odpracovaných let ve státní správě a příjmu.

Tyto penze jsou financovány vládou z průběžných příjmů (daní). Většina státních úřadů v Dánsku převedla své povinnosti na speciální pojišťovnu Kommunernes Pensionsforsikring (KP), které místní úřady platí pravidelně

pojistné. Platby od KP pokrývají výdaje těchto místních úřadů na výplaty penzí státním zaměstnancům. Význam dávkově definovaných penzijních schémat pro státní zaměstnance v Dánsku postupně klesá. Státní zaměstnanci jsou stále ve větší míře zapojeni do příspěvkově definovaných penzijních schémat.

4.1.2 Individuální penzijní schéma

Individuální penzijní schémata představují třetí pilíř dánského penzijního systému. Ten není povinný, ale je založen na soukromé iniciativě jednotlivců, kteří rozhodují o výběru penzijního schématu, výši pojistného i složení dávek. Individuální schémata jsou spravovány bankami, pojišťovnami nebo penzijními fondy. Do třetího pilíře jsou zapojeny většinou OSVČ, kteří nejsou většinou pokrytí penzijními schématy trhu práce. Zapojení do třetího pilíře je relativně vysoké – jde cca o jeden milion osob. Výše penze závisí na úsporách (včetně výnosů) vytvořených jednotlivcem.

4.2 Finsko

Reforma Finského penzijního systému byla zavedena 1. ledna 2005. Reforma sjednotila pravidla výpočtu penze odvozené od výdělku a posílila vztah mezi příspěvkem a dávkou. Pro penzijní účely se započítávají výdělky za celý pracovní život. V rámci reformy byla zrušena penze v nezaměstnanosti (unemployment pension) a individuální předběžná penze (individual anticipatory pension). Byl také zaveden flexibilní věk odchodu do důchodu a zrušeny penzijní stropy. Penzijní systém je vymyšlen tak, aby motivoval k delšímu ekonomicky aktivnímu životu.

Starobní penze je složena ze dvou částí. První je odvozená od mzdy účastníka a druhá je státem garantovaná základní část důchodu, která zajišťuje minimální finanční zabezpečení účastníka.

4.2.1 Penze odvozená od výdělku

Od roku 2005 se penze odvozená od výdělku vypočítá na základě výdělku po celou dobu ekonomické aktivity. Přírůstková míra je ve věku 18-52 let ve výši 1,5 % ročního příjmu, ve věku 53 – 62 let je to 1,9 % a od věku 63 let je to 4,5 %.

Věk odchodu do důchodu je flexibilní, takže ti kteří jsou ve věku 63 – 68 let mohou odejít do důchodu, když se rozhodnou. Těm, kteří se rozhodnou odložit si odchod do důchodu se penze zvyšuje o 0,4 % za každý měsíc odkladu.

Výše penzí se odvíjí od střední délky života pomocí koeficientu. Tento koeficient se vztahuje jen na narozené po roku 1947. Poprvé ovlivnil starobní důchodce v roce 2010. Pokud se průměrná délka života zvýší, sníží se měsíční vyplácená penze. To může být korigováno delším pracovním zapojením.

Správa penzí je decentralizovaná. V soukromém sektoru spravují schéma penzijní pojišťovny, podnikové penzijní fondy a odvětvové penzijní fondy, jejich činnosti jsou koordinovány finským Penzijním centrem (Centre for Pensions). Dohlíží na ně Ministerstvo sociálních věcí a zdravotnictví a Kontrolní úřad pojištění (Insurance Supervisory Authority). Veřejný sektor má navíc své vlastní oprávněné penzijní poskytovatele. Financování tohoto typu penze v soukromém sektoru je kombinací systému PAYG a fondového financování. Příspěvky zaměstnavatele se liší podle velikosti podniku a podle aplikace jednotlivých zákonů. Příspěvek zaměstnance je pevný a celkově pokrývá asi čtyři pětiny nákladů na tento typ penze.

Zhruba jedna čtvrtina penzijních příspěvků slouží jako rezerva pro pokrytí budoucích penzijních závazků. Zbývající část je použita na výplatu stávajících penzí.

Finanční situace penze odvozené od výdělku je velmi dobrá. Ročně dochází k přebytku asi 3 % v poměru k HDP.

4.2.2 Základní penze

Základní penze představuje minimální garantovanou penzi a zaručuje příjem pro ty, kteří s nízkou nebo žádnou penzy odvozenou od výdělku. Základní starobní penze je vyplácena od 65 let. Předčasně ji lze čerpat od 62 let, je pak trvale snížena o 0,4 % za každý měsíc, který důchodci zbývá do věku 65 let. Na pobírání základní penze musí důchodce splnit několik zákonem stanovených podmínek. Jendou z nich je alespoň 40 let pobytu ve Finsku, nebo jiné krajině EU po 16. narozeninách. Výška základní penze je nepřímo úměrná penzi odvozené od výdělku. Když je penze odvozená od výdělku vyšší než 49,29 EUR za měsíc (v r. 2008), sníží se plná výše základní penze o polovinu rozdílu mezi penzí odvozenou od výdělku a sumou 49,29 EUR. Jinými slovy, za každé euro pro penzy odvozené od výdělku nad touto hranicí je odečteno 50 centů ze základní penze. Přibližně 50 % penzistů pobírá Základní penzi, ale míň než 10 % pobírá plnou základní penzy. Základní penze je každoročně zhodnocována podle indexu životních nákladů.

Financování základní penze je zcela systémem PAYG přes příspěvky místní a centrální vlády a částečně z příspěvků zaměstnavatele (platilo jen do roku 2010). Tento penzijní systém je spravován Sociální pojišťovnou (Social Insurance Institution – Kela), na kterou dohlíží Parlament. Vzhledem ke komplexnímu státnímu penzijnímu systému je význam doplňkových penzí (např. 2. pilíř) poměrně malý.

4.3 Nizozemí

Jako v mnoha jiných Evropských státech je Nizozemský penzijní systém založen na třech pilířích. První pilíř představuje státní penze (AOW). Druhý zaměstnanecká penze v podobě doplňkových kolektivních fondů a třetí pilíř představují individuálně sjednané penzijní produkty. Dohromady tyto pilíře tvoří starobní důchod, který bude důchodce pobírat.

Nárok na vyplácení státního důchodu vzniká všem osobám, které ve věku 15 až 65 let žily nebo pracovaly na území Nizozemského království. Samotná pracovní činnost tedy není podmínkou pro získání základního příspěvku z prvního pilíře. Za každý rok dané osobě náleží 2 % z paušální částky, která je navíc pravidelně upravována jednou za pololetí dle vývoje mezd. Zajímavostí je, že penzistům je rovněž jednou ročně,

zpravidla v květnu, vyplácen jednorázový příspěvek na dovolenou – v roce 2008 tento příspěvek dosáhl výše 647,80 eur.

4.3.1 První pilíř

Zákon o všeobecných starobních důchodech (AOW) vešel v platnost v roce 1957. Poskytuje základní penzi lidem ve věku 65 let a starším. Všichni státní příslušníci mají nárok na tuto dávku.

Normální důchodový věk je 65 let (schválilo se postupné zvýšení věku odchodu do důchodu na 67 let) a je typický také v zaměstnaneckých penzijních programech. AOW poskytuje také doplňkový příspěvek lidem, kteří mají nárok na AOW penzi a jejichž rodinní partneři jsou mladší 65 let a mají omezený nebo žádný příjem.

Penze není vázaná na zaměstnání. Penzy může získat každý kdo žil, nebo pracoval v Nizozemku mezi 15 a 65 rokem života. Během doby pojištění se nárok zvyšuje o 2 % za každý pojištěný rok. To vede k 100% (2 % po 50 let) nároku na příslušnou penzijní dávku při dosažení věku 65 let, pokud nejsou v době pojištění žádné přestávky. Ty mohou vzniknout, když osoba bydlí mimo Nizozemsko.

Státní starobní penze jsou financovány PAYG systémem. Současní příspěvatele financují výplaty penzí současným penzistům. Příspěvek je strháván z mezd zaměstnaných lidí. Penze se vyplácí měsíčně. Další financování nizozemské státní penze pochází z vládních veřejných fondů. Tímhle způsobem se na financování přímo, nebo nepřímo podílí každý bez ohledu na to, jestli jde o pracující nebo penzisty.

Výška AOW penze je odvozena od minimální mzdy, není vázána na výdělek jednotlivců a není pro každého stejná. Výše závisí na životní situaci, počtu let pojištění v rámci AOW a věku dalších členů domácnosti. Dávky jsou upravované dle minimální mzdy dvakrát ročně.

Penzy z prvního pilíře není možné pobírat předčasně. Možnost pobírat dávku po dosažení věku 60 let byla zrušena v roce 2005. Tuto penzi není možné ani odložit. Po dosažení penzijního věku je automaticky vyplácena. Je jí ale možné kombinovat se zaměstnáním.

4.3.2 Druhý pilíř: zaměstnanecká penze

Druhý pilíř je založen na kolektivních penzijních schématech, které jsou spravované penzijními fondy nebo pojišťovnami. Podle Nizozemského práva musí být striktně odděleny penzijní fondy od společnosti. Penzijní fondy jsou právně a finančně nezávislé od společností. Většina peněz na penze je spravována penzijními fondy, kterých existuje několik typů. Všechny penzijní fondy jsou neziskové organizace. Všichni poskytovatelé jsou pod dohledem Holandské centrální banky (Dutch Central Bank - DNB). I když v Nizozemsku neexistuje právní povinnost pro zaměstnavatele vůči zaměstnancům, většina zaměstnanců (90 %) je zapojena do zaměstnaneckých penzijních programů. To také vyplývá z pravidla, že v případě, že se sociální partner rozhodne poskytnout penzijní schéma pro zaměstnance, vláda může udělat penzijní fond povinným pro celý sektor nebo profesí. V takovém případě už zaměstnavatel nemůže rozhodnout o neposkytnutí této penze pro jeho zaměstnance. Zaměstnanecké penze musí být kapitálově financovány a jsou považovány za doplňkové ke státní penzi AOW.

4.3.3 Třetí pilíř

Třetí pilíř je tvořen individuálními penzijními produkty, které jsou většinou využívány OSVČ a zaměstnanci v sektoru bez kolektivních penzijních schémat. Spolu poskytují zhruba 10 % penzijních příjmů.

Důležitou součástí Nizozemského penzijního systému je regulace. Úlohou vlády je poskytování právního rámce a kontrola. Vláda monitoruje správu penzijního systému pomocí dvou organizací, Nizozemské Centrální Banky (DNB) a Nizozemské autority pro finanční trhy (AFM).

DNB vyhodnocuje, jestli jsou penzijní fondy finančně zdravé a schopné splňovat jejich funkce s výhledem na budoucnost a monitoruje, jestli tyto fondy splňují předepsané standardy a normy. Zodpovědnost za chod a samotná implementace je zabezpečena jednotlivými penzijními fondy.

DNB taky dohlíží na to, aby fondy měly dostatečnou likviditu na vyplacení penzí. Poměr mezi majetkem-likviditou fondu a velikostí penze, kterou splácí je zachyceno v tzv. Financial Assessment Framework (FTK).

Minimální poměr pokrytí činí 105 %. To znamená, že kapitál musí pokrývat 105 % závazků. Penzijní fond musí mít také dostatečně velkou rezervu pro případ finančně nepříznivé situace. Velikost rezervy závisí na mnoha faktorech, ve všeobecnosti však poměr pokrytí včetně této rezervy je přibližně 125 %.

V případě, že fond nespĺňuje předepsaný standard (pokrytí pod 105 %) musí DNB předložit plán zotavení. Na získání pokrytí ve výši 105 % závazků má pak fond 3 roky. Ve výjimečných případech může být tato doba prodloužena. V následujících 15 letech musí fond vybudovat rezervy aktiv tak aby splňoval předpisy FTK.

4.4 Shrnutí

Dle zprávy mezinárodní analytické společnosti Mercer „Melbourne Mercer Global Pensions Index 2012“, patří nizozemský penzijní systém k nejlépe fungujícím na světě. V pátém vydání studie jsou porovnávány důchodové systémy 20 zemí světa hodnoceny pokrývající více než 55 % světové populace na základě jejich přiměřenosti, udržitelnosti a integrity. Přiměřenost hodnotí úroveň důchodu vůči dosahovanému příjmu před odchodem do důchodu. Udržitelnost systému hodnotí jeho udržitelnost, což je vzhledem ke stárnutí populace problém evropských zemí. Vlastní spoření a investování na penzi je velmi důležité. Integrita hodnotí legislativní ochranu a správu penzijních aktiv.

Výsledný index se tedy skládá ze tří dílčích indexů. Nejvyšší váhu má přiměřenost systému (ze 40 %) a udržitelnost systému (35 %). Integrita systému má váhu 25 %. Na prvních příčkách se umístilo Dánsko, Finsko a Nizozemí.²⁶

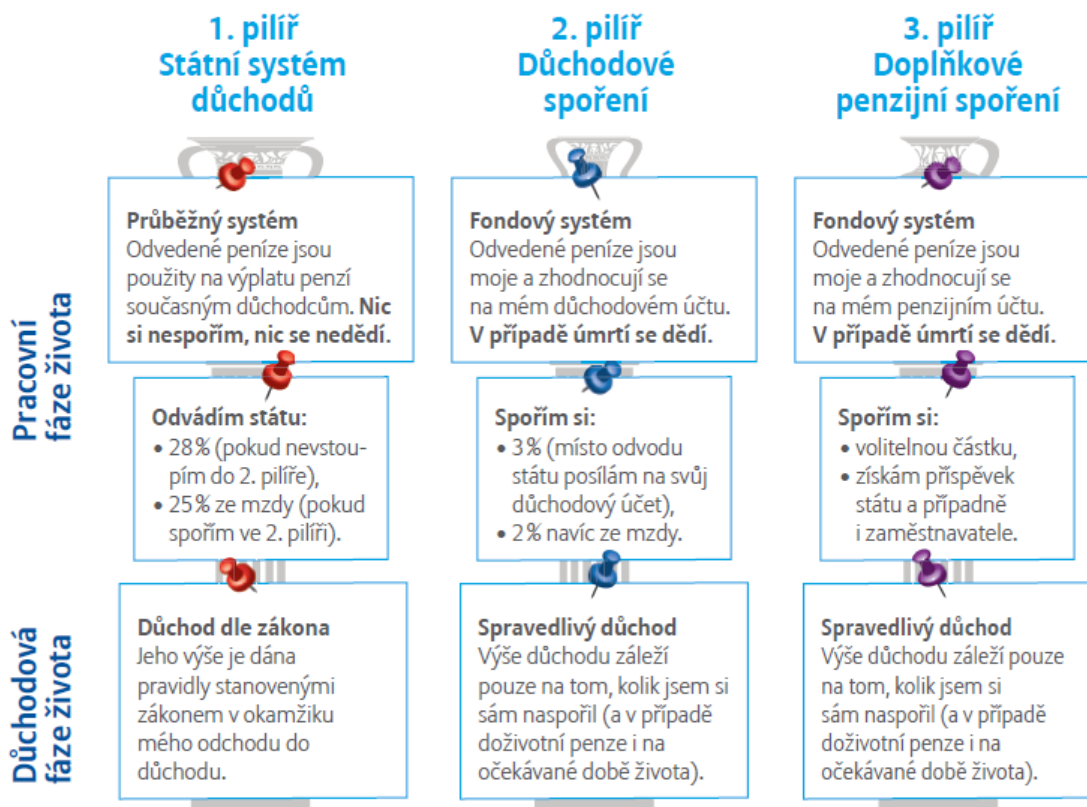
²⁶www.pensioenfederatie.nl

5 Analýza důchodového systému po důchodové reformě

Původní důchodový systém v České republice byl tvořen dvěma pilíři, které se od sebe liší způsobem financování. První pilíř je financován průběžně, nazývá se také PAYG, jedná se o starobní důchod, který je vyplácen státem formou penze.

Dne 1. 1. 2013 došlo k důchodové reformě stávajícího důchodového systému. V této kapitole je popsáno, jaký je aktuální stav důchodového systému v České republice, přičemž stále platí fakt, že hlavním zdrojem financování zůstává 1. pilíř, tedy státní důchod. První pilíř důchodového systému je již popsán v první kapitole.

Obrázek 1: Shrnutí třípilířové struktury

zdroj: materiál Allianz penzijní společnosti.

5.1 Penzijní společnosti

Téměř všechny penzijní společnosti vznikly transformací z penzijních fondů, které do konce roku 2012 nabízeli pouze jeden produkt, penzijního připojištění se státním příspěvkem. Transformací penzijních fondů došlo k oddělení majetku fondů (resp.

společností) od majetku účastníků a také se přejmenovaly penzijní fondy na transformované fondy penzijního připojištění. Po důchodové reformě, tedy od 1. 1. 2013 a po zavedení nových zákonů, které s důchodovou reformou souvisí, se upravil počet penzijních společností, které působí na trhu v České republice. Transformované fondy spravují penzijní společnosti společně s fondy důchodovými a účastnickými. Fondy důchodové byly vytvořeny pro nový druhý důchodový pilíř, důchodové spoření. Fondy účastnické byly vytvořeny pro doplňkové penzijní spoření, což je obměna stávajícího penzijního připojištění, tedy nový třetí důchodový pilíř.²⁷

Ne všechny penzijní společnosti se rozhodly nabízet nový produkt - důchodové spoření.

Tabulka 7: Seznam penzijních společností a produktů, které obhospodařují penzijní společnosti.

Název penzijní společnosti	Penzijní připojištění (do 2012)	Doplňkové penzijní spoření	Důchodové spoření
AEGON Penzijní společnost, a. s.	ano	-	-
Allianz penzijní společnost, a. s.	ano	ano	ano
AXA penzijní společnost, a. s.	ano	ano	-
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.	ano	ano	ano
Penzijní společnost České spořitelny, a. s.	ano	ano	ano
ČSOB penzijní společnost, a. s.	ano	ano	ano
Conseq penzijní společnost, a. s.	-	ano	-
Generali penzijní společnost, a. s.	ano	-	-
ING penzijní společnost, a. s.	ano	ano	-
Raiffaisen penzijní společnost, a. s.	-	ano	ano
Penzijní společnost Komerční banky, a. s.	ano	ano	ano

Zdroj: vlastní zpracování

Dozor České národní banky

Penzijní společnost využívá investice s minimálním rizikem a stabilními výnosy: převážně státní cenné papíry, dluhopisy, akcie a termínované vklady. Pravidla investování navíc podléhají státnímu doзору, který vykonává ČNB.

²⁷ www.duchodovareforma.cz

Penzijní společnosti poskytují již 17 let bezpečnou správu svěřených prostředků. Je to i díky tomu, že na bezpečnost prostředků klientů dohlíží ze zákona Česká národní banka, která má velké pravomoci. Česká národní banka zejména:

- Kontroluje všechny obchody na finančním trhu, zda byly provedeny v souladu se zákonem, zda byly v souladu se zájmy klientů a zda byla dosažena nejlepší možná cena.
- Kontroluje minimálně jednou měsíčně rozložení majetku v penzijních společnostech, zda je v souladu se zákonnými předpisy.
- Kontroluje nejméně jednou měsíčně účetnictví penzijních společností, a zda mají penzijní společnosti dostatečný kapitál a v případě pochybností může nařídit mimořádnou prověrku hospodaření.
- Předepisuje a kontroluje systém řízení rizik penzijních společností.
- Prověřuje bezúhonnost a profesní kvalifikaci všech členů představenstva, dozorčí rady a všech vedoucích pracovníků penzijních společností. Může rozhodnout o jejich odvolání.
- Schvaluje změny ve složení akcionářů penzijních společností.
- Schvaluje banku depozitáře (banka, u které bude uložen majetek klientů penzijní společnosti a která kontroluje každý obchod penzijního fondu před jeho realizací).
- V případě špatného hospodaření penzijní společnosti může dokonce rozhodnout o převedení prostředků klientů k jinému správci.²⁸

5.2 Asociace penzijních společností

Aktivní penzijní společnosti jsou členy Asociace penzijních společností ČR (dále jen APS ČR). Asociace byla založena dne 25. 6. 1996 jako dobrovolné zájmové sdružení právnických osob, nadané právní subjektivitou. Založena byla ustavující členskou schůzí pod názvem Asociace penzijních fondů ČR. Prezidentem APS ČR je nyní Ing. Vladimír Bezděk, M. A. Členství v APS ČR je dobrovolné. Od 1. 1. 2013 tedy od platnosti zákona 427/ 2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, v platném znění má APS ČR 10 členů, patří mezi ně všechny penzijní společnosti, které působí na trhu

---

²⁸ důchodová reforma MPSV

soukromého kapitálového spoření na důchod v České republice a provozují penzijní připojištění, důchodové spoření a doplňkové penzijní spoření. A díky tomu také obhospodařují jednotlivé transformované fondy, důchodové fondy a účastnické fondy. K asociaci jsou ještě přidružení tři členové. Jedná se o společnosti, které poskytují odborné služby v oblasti auditu a daňového poradenství.

Základní poslání APS ČR je:

- koordinovat, zastupovat, hájit a prosazovat společné zájmy penzijních společností vůči zákonodárnému sboru a jeho orgánům, ministerstvům a jiným orgánům státní správy,
- připomínkovat legislativní návrhy a jiná opatření, která se týkají důchodového spoření, doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění (dále jen „soukromé kapitálové spoření na důchod“) a jiných zájmů penzijních společností a iniciovat vůči příslušným orgánům státní správy jejich změny,
- usilovat, z titulu odbornosti, o zapojení do připomínkového řízení pro právní předpisy z oblasti soukromého kapitálového spoření na důchod a z oblastí souvisejících s činnostmi penzijních společností,
- reprezentovat společné zájmy svých členů vůči zahraničí, navazovat a rozvíjet styky s obdobnými institucemi v zahraničí za účelem výměny zkušeností a odborných znalostí, jakož i participovat na procesu přibližování podmínek soukromého kapitálového spoření na důchod v ČR standardům Evropské unie,
- působit jako poradenské a informační centrum v oblasti soukromého kapitálového spoření na důchod,
- propagovat myšlenku soukromého kapitálového spoření na důchod,
- dbát na dodržování etiky vztahů mezi členy Asociace a účastníky soukromého kapitálového spoření na důchod,
- podporovat a organizovat vzdělávací a vědeckou činnost v oblasti soukromého kapitálového spoření na důchod,
- působit k odstraňování rozporů mezi členy Asociace, organizovat odbornou, právní a věcnou součinnost při řešení procesů slučování, splývání a zániku

penzijních společnostech s cílem eliminovat případné negativní důsledky pro image soukromého kapitálového spoření na důchod a jeho účastníky.²⁹

5.3 Druhý pilíř důchodového systému

Zatímco průběžný systém financování důchodů stojí na principu solidarity, pak druhý pilíř - důchodové spoření - inklinuje k vyšší odpovědnosti. Odpovědný člověk chápe, že jeho budoucnost je velmi významně v jeho vlastních rukách. Spoléhání se čistě na penzi vyplácenou státem se v dnešním světě jeví jako ne zcela rozumné.

Vedle státem vypláceného důchodu by měl „druhý pilíř“ představovat penzi vyplácenou životní pojišťovnou. Výše této penze bude ovlivněna jen a pouze sumou prostředků, které se účastníkům důchodového spoření podaří nashromáždit.

Další velkou změnou oproti průběžnému systému je fakt, že důchodové spoření je opravdové individuální spoření. Odkládané zdroje nejsou nikde spotřebovávány, ale kumulují se na konkrétním individuálním účtu. V každý okamžik se dá vyčíslit hodnota nashromážděných prostředků a patří konkrétnímu účastníkovi. Také platí jasná souvislost, že čím víc účastník odvádí do systému důchodového spoření, tím větší renta ho čeká v penzi.

Důchodová reforma vytváří prostředí pro důchodové spoření. Tedy individuální spoření, kde účastník může shromažďovat své prostředky. Výsadou druhého pilíře je, že se zde spoří v souladu se státem. Jinak řečeno, stát umožňuje jistou odvodovou úlevu výměnou za spoluúcast, která předurčuje využití naspořených prostředků výhradně na starobní důchod.

Důchodové spoření má dvě hlavní části:

1. Spořicí část - ekonomicky aktivní část života (spoření prostředků).
2. Čerpací část - využití důchodu.

---

²⁹ www.apfcr.cz

5.3.1 Systém Opt-out

Základní myšlenka důchodové reformy je vlastně velice jednoduchá – část peněz, které jsou každý měsíc odváděny do systému průběžného financování, vyvést a uložit na individuální účet. Stát si klade dvě podmínky:

1. Naakumulované prostředky budou použity výhradně na výplatu důchodu,
2. Účastník si bude k těmto prostředkům přispívat i sám.

Důležitým principem, na kterém fungují druhý pilíř, je vyvedení finančních prostředků, tzv. Opt-out. Jádrem tohoto systému je tedy vyvedení prostředků z důchodového pojištění a směřovat je na osobní účty účastníků.

Aktuální povinný odvod na důchodové pojištění činí 28 %, v případě, že účastník vstoupí do druhého pilíře, odkloní z této sumy 3 % a uloží je spolu s dalšími 2% na individuální účet některé z penzijních společností.

Princip Opt-out tvoří hlavní rozdíl mezi důchodovým spořením a jakýmkoli jiným spořením. Stát tímto umožňuje využít část prostředků, které by byly odvedeny do průběžného důchodového systému, a uložit je na individuální účet.

Obrázek 2: Systém Opt-out.

zdroj: interní zdroje AZPS

Z tohoto principu plyne i skutečnost, že po dobu, kdy je účastník na mateřské/rodičovské dovolené, nezaměstnaný nebo z jakéhokoli důvodu neodvádí příspěvky na důchodové pojištění, nejsou příspěvky odváděny ani na individuální důchodové fondy.

5.3.2 Vstup do druhého pilíře

Účastníkem důchodového spoření se může stát fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, pokud uzavře s penzijní společností smlouvu o důchodovém spoření nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhne věku 35 let, nebo do 6 měsíců od 1. ledna

2013, nebo ode dne, od kterého byla poprvé od 1. ledna 2013 poplatníkem pojistného na důchodové pojištění.³⁰

Účastníkem se naopak nemůže stát fyzická osoba, které již byl přiznán starobní důchod dle zákona o důchodovém pojištění.

Vstup do důchodového spoření je dobrovolný, ale nezrušitelný, jedná se tedy o důležité rozhodnutí. Pokud fyzická osoba splňuje podmínky pro vstup do důchodového spoření, penzijní společnost nemůže její účast odmítnout.

5.3.3 Důchodové fondy

Organizace, která zabezpečuje a shromažďuje vklady účastníků důchodového spoření a dále s nimi hospodář, je penzijní společnost, která má povolení provozovat důchodové spoření.

Penzijní společnosti podle zákona musejí vytvořit a obhospodařovat čtyři důchodové fondy:

- důchodový fond státních dluhopisů,
- konzervativní důchodový fond,
- vyvážený důchodový fond,
- dynamický důchodový fond.

Strukturu aktiv, do kterých mohou investovat, investiční limity a podmínky pro investování mají penzijní společnosti předepsány zákonem. Česká národní banka vydává povolení penzijním společnostem, které splňují podmínky pro vytvoření důchodových fondů a provozování důchodového spoření.

5.3.4 Vznik důchodového spoření a komunikace s účastníkem

Účast na důchodovém spoření vzniká uzavřením první smlouvy o důchodovém spoření mezi fyzickou osobou a penzijní společností a zásadním krokem je její registrace v Centrálním registru smluv.

Fyzická osoba může mít uzavřenou vždy jen jednu smlouvu o důchodovém spoření u vybrané penzijní společnosti. V průběhu spoření je možné se rozhodnout ke změně penzijní společnosti, a požádat o převod naspořených prostředků.

---

³⁰ zákon 426/2012, o důchodovém spoření

Účast na důchodovém spoření zaniká³¹:

- dnem úmrtí účastníka nebo ke dni právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení účastníka za mrtvého;
- dnem registrace pojistné smlouvy o pojištění důchodu uzavřené mezi účastníkem a pojišťovnou.

V případě úmrtí účastníka ve spořicí fázi jsou nashromážděné prostředky předmětem dědictví. Penzijní společnost musí s účastníkem jednat kvalifikovaně, čestně a v jeho nejlepším zájmu. Zájemci o vstup do důchodového spoření se musí dostat odborné péče.

Cílem komunikace se zákazníkem je návrh důchodového doporučení. Což je informace, která přímo či nepřímo doporučuje účast na systému důchodového spoření, konkrétní strategii spoření nebo rozhodnutí týkající se důchodového spoření účastníkům nebo zájemcům o důchodové spoření, která se týká konkrétní penzijní společnosti nebo důchodového fondu, a kterou mohou adresáti tohoto sdělení vzhledem k okolnostem považovat za objektivní a nezávislé doporučení rozhodnutí týkajícího se důchodového spoření nebo strategie spoření.

Při vytváření důchodového doporučení musí být zajištěno, aby v něm:

- byly faktické informace jednoznačně odlišeny od informací, které fakty nejsou, zejména výkladů, odhadů nebo názorů;
- nebyly uváděny informace, existuje-li pochybnost o jejich úplnosti, přesnosti nebo pravdivosti;
- byly jednoznačně označeny všechny předpoklady a uvedena podstatná východiska pro jeho vytvoření;
- byla jednoznačně a zřetelně uvedena osoba, která důchodové doporučení vytvořila, a to zejména uvedením obchodní firmy nebo názvu právnické osoby nebo jména, popřípadě jmen a příjmení fyzické osoby, a osoby, která jej připravila, uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a funkce.

Česká národní banka vykonává dohled nad penzijními společnostmi a jejich obhospodařovanými fondy, má pravomoc si vyžádat odůvodnění doporučení strategie spoření.

---

³¹ zákon 427/2011, o doplňkovém penzijním spoření

Penzijní společnosti zvolili formu doporučení pomocí investičních dotazníků, který musí zákazník vyplnit před uzavřením smlouvy, nebo musí být minimálně seznámen s riziky té dané strategie spoření. Účastník musí získat velmi kvalitní informaci, ze které bude jasné, jaký přínos pro něj bude mít vstup do důchodového spoření a co pro něj bude znamenat výběr konkrétní doporučené strategie.

Pověřená osoba je povinna získat informace o zájemci o v dostatečné míře a kvalitě, aby mohla dospět ke kvalifikovanému důchodovému doporučení. V případě, že by se doporučená investiční strategie odchylovala od strategie vybrané klientem, je povinna ho seznámit se všemi riziky. V případě, že účastník stále trvá na své volbě, je penzijní společnost povinna mu vyhovět.

Před uzavřením smlouvy o důchodovém spoření, a před každou její změnou, je penzijní společnost povinná na základě informací poskytnutých účastníkem zaznamenat požadavky a potřeby účastníka související se sjednáváním smlouvou o důchodovém spoření a důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, a to v písemné podobě a jedno vyhotovení předat účastníkovi.

5.4 Třetí pilíř důchodového systému

Penzijní fondy se po transformaci přeměnily na penzijní společnosti a došlo k oddělení majetku účastníků do tzv. transformovaného fondu. Do transformovaného fondu se mohlo vstoupit do 30. 11. 2012. Po tomto datu již není možné penzijní připojištění sjednat. Od ledna 2013 nově vzniká doplňkové penzijní připojištění, které umožňuje výběr z několika fondů.

Penzijní připojištění bylo dlouho jedinou, státem podporovanou formou přípravy na penzi. Samozřejmě kromě průběžného financování důchodového systému – tedy prvního pilíře. Jádrem důchodové reformy, bylo rozložení „váhy“ důchodového systému z jednoho pilíře na tři. Nebo alespoň provést první kroky, které by k tomuto stavu vedly. Doplňkové penzijní spoření umožňuje pomocí státní dotace spořit prostředky. Je dobrovolný po celou dobu trvání.

Třetí pilíř je tedy možné charakterizovat jako prostředí, kde je pomocí státní dotace podporováno individuální přispívání na stáří. Je zde možnost volby množství spořených

prostředků a možnost disponovat s omezenou možností rozhodovat, kde a jak budou prostředky zhodnocovány.

Celý proces je upraven zákonem o doplňkovém důchodovém spoření (Zákon č. 427/2011 Sb.). Přestože je první pilíř svojí důležitostí definitivně hlavní a největší součástí financování důchodového systému, tak je potřeba využívat i jiné cesty, jak se zabezpečit na stáří.

Třetí pilíř důchodového může být velmi vhodným nástrojem. Největší rozdíl je tedy v tom, že doplňkové penzijní spoření nedisponuje garancí nezáporného meziročního zhodnocení prostředků a účastník má na výběr z více investičních strategií.

V případě zájmu o vstup do doplňkového penzijního spoření se existující prostředky z transformovaného penzijního fondu převedou do doplňkového penzijního spoření. Ať už v rámci jedné penzijní společnosti nebo přechodem k jiné.

5.4.1 Penzijní připojištění – 3. pilíř (původní)

Od roku 2013 vznikly na trhu dvě nové penzijní společnosti - Conseq penzijní společnost a Raiffeisen penzijní společnost. Tyto dvě nové společnosti penzijní připojištění neposkytují, ani by nemohli, protože počátek jejich působení je až po datu 30. 11. 2012.

V roce 1994, zavedením penzijního připojištění, vznikla první možnost spořit si na stáří a jako bonus přispíval účastníkům stát příspěvkem. Rok 2011 je významný z toho důvodu, že do 31. 12. 2011 se naposledy mohly převádět smlouvy mezi jednotlivými v té době ještě penzijními fondy. Po 31. 12. 2011 už účastníci své smlouvy nemohli volně převádět. Po roce 2011 se po převodech velmi změnilo rozložení počtu penzijních připojištění u penzijních fondů.

Zajímavý nárůst je za rok 2012. Datum 30. 11. 2012 bylo posledním dnem, kdy se mohlo sjednat penzijní připojištění. Opět následoval růst účastníků penzijního připojištění a to již naposled. V tabulce jsou uváděny pouze aktivní smlouvy.

Za rok 2012 byl největší nárůst nově uzavřených smluv. Penzijní připojištění je podle aktuálního čísla 4 928 792 aktivních smluv, které je uvedeno za třetí čtvrtletí roku 2013. Tento produkt je velmi rozšířený a u účastníků oblíbené. Především díky státním příspěvkům, garanci nezáporného zhodnocení finančních prostředků a možnosti vybrat

si část peněz dříve než při dosažení důchodového věku. Tato forma výběru se nazývá výsluhová penze a jedná se o možnost výběru části peněz po 15 letech spoření.

Tabulka 8: Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění

Název penzijní společnosti	1994	2011	2012
AEGON Penzijní společnost, a. s.	116 444	114 521	101 387
Allianz penzijní společnost, a. s.	164 176	212 156	486 445
AXA penzijní společnost, a. s.	499 072	472 169	438 430
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.	1 179 881	1 162 495	1 280 079
Penzijní společnost České spořitelny, a. s.	907 803	938 209	1 058 852
ČSOB penzijní společnost, a. s.	308 873	721 634	732 428
Conseq penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Generali penzijní společnost, a. s.	57 027	62 087	76 399
ING penzijní společnost, a. s.	429 126	408 312	405 393
Raiffaisen penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Penzijní společnost Komerční banky, a. s.	501 199	507 626	571 002
Celkem	2 983 720	3 436 714	5 150 415

Zdroj: vlastní zpracování, údaje z APS

Penzijní připojištění se státním příspěvkem (dále jen „penzijní připojištění“), je velmi výhodná forma spoření, podporovaná státem, která umožní zajistit si zajímavý objem prostředků pro zabezpečení ve stáří. Pokud si penzijní připojištění založili účastníci již na začátku pracovního věku, mají možnost část svých naspořených prostředků využít i dříve. Penzijní připojištění je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, v platném znění. Zakládá se na pravidelných měsíčních příspěvcích, které lze na účet penzijního fondu poukazovat i za delší časová období (čtvrtletí, pololetí, rok). K příspěvkům účastník dostává navíc státní příspěvky, podíly na zisku fondu a může také využít velmi zajímavých daňových zvýhodnění. Na penzijní připojištění může za velmi výhodných podmínek přispívat i zaměstnavatel.³²

Cílem penzijního připojištění je doplnit si státní důchod ve stáří dalšími úsporami a tím podpořit životní úroveň důchodců. Ve smlouvě s penzijní společností se účastník zaváže, že bude platit pravidelné příspěvky (může je za něj platit také částečně nebo i zcela zaměstnavatel) a penzijní společnost se zavazuje, že bude příspěvky s vynaložením odborné péče podle zákonných pravidel zhodnocovat. Smlouva také

³² Asociace penzijních společností

obsahuje popis možností, jakým způsobem prostředky mohou být v budoucnu vyplaceny.

Výši měsíčního příspěvku si účastník sjedná ve smlouvě a během trvání smlouvy si ho může podle finanční situace upravovat. Příspěvek lze zvýšit, snížit, ale také přerušit na určitou dobu. Další výhodou penzijního připojištění kromě státního příspěvku je možnost uplatnění odpočtu ze základu daně z příjmu. Část příspěvků, která ročně přesáhne 12 000 Kč, lze uplatnit jako odpočet ze základu daně z příjmů. (změna po reformě, do konce roku 2013 bylo 6 000 Kč). Ročně si můžete odečíst až 12 000 Kč. Uplatnění odpočtu ze základu daně není vůbec složité. Po skončení kalendářního roku penzijní společnost automaticky zašle potvrzení o výši zaplacených příspěvků spolu s návodem, jak v tomto případě postupovat. Nemusíte vyplňovat daňové přiznání, odpočet může uplatnit Váš zaměstnavatel.

Optimální výši měsíčního příspěvku je 2 000 Kč.

Tabulka 9: Srovnání výše státního příspěvku v minulosti a nyní

Měsíční příspěvek účastníka	Státní příspěvek 1994 – 1999	Státní příspěvek 2000 – 2012	Státní příspěvek 2013 – nyní
100 Kč	40 Kč	50 Kč	-
200 Kč	72 Kč	90 Kč	-
300 Kč	96 Kč	120 Kč	90 Kč
400 Kč	112 Kč	140 Kč	110 Kč
500 Kč	120 Kč	150 Kč	130 Kč
600 Kč	120 Kč	150 Kč	150 Kč
700 Kč	120 Kč	150 Kč	170 Kč
800 Kč	120 Kč	150 Kč	190 Kč
900 Kč	120 Kč	150 Kč	210 Kč
1 000 Kč	120 Kč	150 Kč	230 Kč

zdroj: vlastní zpracování

5.4.2 Doplnkové penzijní spoření – 3. Pilíř (nové)

Doplňkové penzijní spoření upravuje zákon 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Vzniklo jako náhrada penzijního připojištění, které se již nedá sjednat. Tento nový produkt je také podporován státním příspěvkem. Jedná se o podobný produkt, jako bylo penzijní připojištění.

U nového produktu, který je nabízen od ledna 2013 nelze vybrat část peněz po 15 letech spoření ve formě výsluhové penze. Tato možnost byla oproti penzijnímu připojištění

upravena, protože účastníci si vybírají finanční prostředky například na dovolené a nenechávají si naspořené finanční prostředky jako přílepkování na stáří, ale utrácejí je a vybírají ihned jak je to možné. Penzijní připojištění z tohoto důvodu neplnilo záměr, pro který bylo zavedeno tedy spoření finančních prostředků na stáří.

V doplňkovém penzijním spoření nemá účastník garanci nezáporného zhodnocení. Riziko na sebe přebírá částečně i sám účastník doplňkového penzijního spoření, tím, že si vybírá, do kterého fondu bude své finanční prostředky investovat. Při výběru dynamického fondu je naděje většího zisku, ale také větší ztráty v případě nepříznivého vývoje.

Původní penzijní připojištění si účastník může převést do doplňkového penzijního spoření, ale pouze u stejné penzijní společnosti. Účastníci tak činí z důvodu vidiny možnosti investování finančních prostředků do rizikových fondů a tím i vyššího zhodnocení finančních prostředků. Převod finančních prostředků je nevratný, zpět do penzijního připojištění již nelze vstoupit, protože původní smlouva o penzijní připojištění je převodem ukončena. V případě, že se účastník rozhodne pro převod doplňkového penzijního spoření k jiné společnosti, zažádá o ukončení smlouvy a převod finančních prostředků na novou smlouvu u vybrané penzijní společnosti.

Vznik doplňkového penzijního spoření

Doplňkové penzijní spoření vzniká na základě smlouvy o doplňkovém penzijním spoření mezi účastníkem a penzijní společností dnem stanoveným v této smlouvě. Účastník může mít jednu aktivní smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Jedná se o písemnou smlouvu mezi účastníkem a penzijní společností. Účastník má neomezené právo smlouvu vypovědět. Možnosti výpovědi ze strany společnosti jsou limitovány, mezi oprávněné důvody výpovědi například patří situace, kdy byl účastník nejméně 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců v rozporu se smlouvou o doplňkovém penzijním spoření či nezaplatil příspěvek účastníka.

Příspěvky účastníka a zaměstnavatele

Minimální výše příspěvku je stanovena na 100 Kč měsíčně, od této částky mohl účastník získat minimální státní příspěvek. Po reformě je minimální výše příspěvku pro získání státního příspěvku zvýšena na 300 Kč měsíčně. Jeden z hlavních důvodů uzavření třetího pilíře je možnost získání státního příspěvku, který se váže na příspěvek

účastníka. Výši účastnického příspěvku je možné v průběhu času měnit a také zažádat o odklad, či přerušeni placení.

Oproti penzijnímu připojištění byly vypuštěny příspěvky třetích stran. Ty již doplňkové penzijní spoření neumožňuje.

Dále je možné, aby na smlouvu přispíval zaměstnavatel, na tento příspěvek se nevztahuje státní příspěvek. Zaměstnavatel nesmí účastníka ovlivňovat při výběru penzijní společnosti.

Účastnické fondy

Dalším rozdílem doplňkového penzijního spoření oproti produktu penzijní připojištění jsou účastnické fondy. Zatímco u penzijního připojištění jsou prostředky účastníků uloženy v transformovaném fondu a jde zde zaručeno nezáporné zhodnocení, účastníci doplňkového penzijního spoření se mohou rozhodnout riskovat.

V rámci doplňkového penzijního spoření penzijní společnost obhospodařuje účastnické fondy, ve kterých je možnost více investovat. Účastník tak může své příspěvky více zhodnotit, ale také naopak může více ztratit. Každá penzijní společnost musí mít ze zákona Povinný konzervativní fond. Další fondy už jsou čistě na rozhodnutí managementu penzijních společností.

Ale stále zůstává povinnost nechat si schválit tyto fondy Českou národní bankou, bez toho nelze fond začít spravovat.

Investování prostředků v jednotlivých fondech (to stejné platí i pro důchodové fondy u důchodového spoření) je pod dohledem depozitáře penzijní společnosti, který je taktéž schvalován Českou národní bankou. Výhodou těchto produktů je tedy zejména fakt, že peníze účastníků jsou v bezpečí.

Způsoby ochrany majetku:

- Zákon: majetek účastníků je oddělený od majetku penzijní společnosti.
- Audit: pravidelná interní i externí kontrola.
- Depozitář: pravidelně schvaluje oceňování.
- ČNB: hlavní dozorcí orgán nad penzijními společnostmi.
- Rating a reputace finanční skupiny, do které patří penzijní společnost.

Počet účastníků doplňkového penzijního spoření

V níže uvedené tabulce je uvedeno, která penzijní společnost na trhu v České republice má nejvíce aktivních smluv v doplňkovém penzijním spoření.

Ke třetímu čtvrtletí roku 2013 je celkem 62 074 aktivních účastníků v doplňkovém penzijním spoření. Nejvíce účastníků na trhu má Penzijní společnost Česká spořitelna, druhá je Penzijní společnost Česká pojišťovna a na třetím místě je Komerční banka penzijní společnost.

Tabulka 10: Vývoj počtu účastníků doplňkového penzijního spoření.

Název penzijní společnosti	1Q/2013	2Q/2013	3Q/2013
AEGON Penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Allianz penzijní společnost, a. s.	519	1 851	2 784
AXA penzijní společnost, a. s.	689	1 943	3 186
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.	3 415	9 323	16 266
Penzijní společnost České spořitelny, a. s.	2 471	10 479	17 293
ČSOB penzijní společnost, a. s.	1 930	3 825	6 663
Conseq penzijní společnost, a. s.	12	119	262
Generali penzijní společnost, a. s.	0	0	0
ING penzijní společnost, a. s.	371	1 436	2 426
Raiffaisen penzijní společnost, a. s.	460	1 310	913
Penzijní společnost Komerční banky, a. s.	2 856	8 086	12 281

Zdroj: vlastní zpracování³³

Možnosti ukončení smlouvy

Předčasné ukončení smlouvy (tzv.) odbytné, kdy účastník předčasně ukončí smlouvu a dostane zpět jen část naspořených prostředků, to co sám vložil, případně to co mu přispěl zaměstnavatel. Státní příspěvky se musí vrátit zpět na ministerstvo financí.

Úmrtí účastníka - smlouva je ukončena, a prostředky budou vyplaceny určené osobě, kterou si účastník určil ve smlouvě. Pokud osoba není uvedena, postupuje se dle dědického řízení.

Invalidní penze – nárok vznikne účastníkovi, který spořil minimálně 36 měsíců a současně se stal plně invalidním (3. Stupeň invalidity)

Dosažení nároku na penzi (dle zákona o doplňkovém penzijním spoření)

³³ Asociace penzijních společností ČR

Musí být splněna podmínka spoření 60 měsíců a současně dosažení věku pro nárok na starobní důchod dle zákona o důchodovém pojištění (resp. 5 let před dosažením tohoto věku).

Nároky na penzi

- jednorázové vyrovnání,
- doživotní penze a penze na stanovenou dobu se stanovenou výší u životní pojišťovny,
- starobní penze na určenou dobu (sem patří také tzv. předdůchod).

Předdůchod

Jednou z možností výplaty z doplňkového penzijního spoření je výplata starobní penze na určenou dobu, tzv. „předdůchod“. Smyslem je ulevit lidem, kteří přijdou pár let před důchodem o práci a novou už by těžko hledali.

Čerpání předdůchodu má pro účastníky několik výhod. Účastník se stává státním pojištěncem, stát za něho platí zdravotní pojištění. Nemusí odcházet do předčasného důchodu a tím se nekrátí výše nároku na starobní důchod z prvního pilíře. Pro výplatu je určeno několik podmínek, které musí účastník pro přiznání splňovat. Spořit na svou smlouvu musí minimálně 60 měsíců a nárok vzniká nejdříve 5 let před vznikem nároku na starobní důchod, který je stanoven podle zákona o důchodovém pojištění. Tento věk se stanovuje i pro ženy podle nároku na starobní důchod mužů. Výše měsíční splátky musí činit alespoň 30% průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí za předchozí kalendářní rok.

Výplatu předdůchodu nelze pozastavit ani přerušit, musí probíhat minimálně po dobu dvou let. Měsíční výplata musí probíhat v neklesající výši. Pro rok 2013 byla minimální měsíční splátka pro výplatu cca 8 000 Kč. Tedy pro zahájení výplaty na dva roky je potřeba, aby měl účastník na svém účtu u penzijní společnosti minimální částku cca 192 000 Kč. V případě, že má účastník naspořeno více finančních prostředků, měsíční splátka se zvýší. O zahájení výplaty penzijní společnost informuje účastníkovu zdravotní pojišťovnu a Českou správu sociálního zabezpečení. Podle informací Asociace penzijních společností k 30. 9. 2013 využilo možnost čerpání předdůchodu

175 účastníků. Průměrná měsíční výše vypláceného předdůchodu je 9 219 Kč. Celkový objem vyplacených prostředků za všechny společnosti je 4 433 386 Kč.

Tabulka 11: Přehled vyplácených předdůchodů

Vyplacené předdůchody	Počet osob	Celkový objem (v Kč)	Průměrná měsíční výše (v Kč)
AEGON Penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Allianz penzijní společnost, a. s.	16	482 943	8 327
AXA penzijní společnost, a. s.	33	693 448,22	9 346,62
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.	40	917 484	9 268
Penzijní společnost České spořitelny, a. s.	5	84 163	9 209
ČSOB penzijní společnost, a. s.	21	598	9 476
Conseq penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Generali penzijní společnost, a. s.	0	0	0
ING penzijní společnost, a. s.	27	1 213 000	10 076
Raiffaisen penzijní společnost, a. s.	0	0	0
Penzijní společnost Komerční banky, a. s.	33	1 041 750	8 828

Zdroj: vlastní zpracování z APS

Z výše uvedeného lze posoudit, že zatím o tento produkt není velký zájem. Za necelý rok požádalo o výplatu předdůchodu 175 účastníků z celkového počtu cca 63 000 účastníků, kteří uzavřeli smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Na základě konzultace se specialisty několika penzijních společností lze posoudit, že většina „předdůchodců“ vlastně i nadále pracují a využívají tento produkt jen proto, aby ušetřili na sociálním a zdravotním pojištění.

DISKUZE

Od důchodové reformy, kterou prosadila vláda premiéra Petra Nečase, uplynul rok. Stále je tohle téma nejvíce diskutované jak na politické scéně, tak v tisku, v televizi a také mezi širokou veřejností. Hlavní část důchodové reformy byl právě druhý pilíř, důchodové spoření.

Média označují druhý pilíř jako propadák roku 2013. Na počátku důchodové reformy se předpokládalo, že do druhého pilíře vstoupí stovky tisíc klientů. Penzijní společnosti, které se rozhodli nový produkt podpořit, nemají ani 100 tisíc klientů všechny dohromady. Proč ale tento produkt vyvolal spíše opačný efekt? Dle mého názoru se jedná především o rozpory vlády samotné, kdy ne jedna strana slibovala, že hned jak se dostane k moci, tak druhý pilíř zruší.

Nakonec bude těchto slov vyslyšeno a nová vláda opravdu tento druhý pilíř zruší. Přesto, že hnutí ANO podle svého volebního programu chtělo druhý pilíř podpořit, nakonec se přiklání k variantě, že bude zrušen. Původní plány ANO byly podpořit jej a dokonce z dobrovolného vstupu do systému udělat povinný vstup.

Nová vláda složená z politických stran ČSSD, ANO a KDU-ČSL se v koaliční smlouvě domluvila na zrušení druhého pilíře. Politika nové vlády na období 2013 - 2017 bude vycházet z koaliční smlouvy. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR má jako prioritu uvedeno, že sestaví odborné komise, jak k ukončení druhého pilíře a návrhům změn důchodového systému, tak k návrhu dlouhodobého a systémového řešení rodinné politiky v České republice. Vláda připraví detailní návrh na ukončení důchodového spoření při respektování vlastnických práv jejich účastníků a dále komplexní a vzájemně provázaný souhrn konkrétních návrhů na změny v důchodovém systému, které přinesou jeho dlouhodobě stabilní uspořádání a přiměřenost poskytovaných dávek.³⁴

Premiér Bohuslav Sobotka o zrušení druhého pilíře říká: „Chceme ho zrušit tak, aby to nepoškodilo klienty, kteří v něm mají peníze.“³⁵

---

³⁴ zpravy.idnes.cz

³⁵ ekonom.ihned.cz

Podle slov nové ministryně práce se druhý pilíř zruší. Posílat své peníze do druhého pilíře budou mít účastníci možnost pouze do konce roku 2015. „Od 1. 1. 2016 by neměla být možnost přispívat do druhého pilíře,“ říká ministryně práce Michaela Marksová-Tominová. Dále také ministryně potvrdila sestavení odborné komise, která bude pracovat na plánu úprav důchodového systému.³⁶

Názory zástupců jednotlivých penzijní společností jsou velice podobné. Nabízí se hned několik docela zásadní otázek, co se stane s důchodovými fondy a v nich nastřádanými prostředky účastníků? Bude někdo kompenzovat nemalé ztráty penzijních společností, které se účastnili této reformy?

Jaké jsou možnosti:

- Vrátit naspořené peníze účastníkům, včetně vyvedených 3 %, ale byl by jím v budoucnu zkrácen státní důchod za období, kdy byly účastníky důchodového spoření.
- Druhou možností je vrátit peníze zpět do státního systému s tím, že by se tato doba započítávala do státního důchodu a účastníkům by se tedy státní starobní důchod nekrátil.

Co bude s vlastním vkladem účastníků, tedy s těmi zbylými 2 %. V koaliční smlouvě je uvedena možnost sloučení druhého a třetího pilíře. Jak by se ale v tomto případě postupovalo u těch, kteří nemají třetí pilíř? Nebo se také může stát, že bude mít účastník třetí pilíř u jiné penzijní společnosti, jak bude fungovat tento převod?

Podle rozhodnutí vlády budou penzijní společnosti vymýšlet jak peníze vracet a na jaké účty. Dalo by se uvažovat nad těmito variantami:

1. Varianta – Vrácení peněz na účty klientů

Na první pohled to vypadá jednoduše vrátit peníze na účet klienta. Ale pro penzijní společnosti bude tento úkol složitý. Vstup do druhého pilíře musí nejprve u každého účastníka schválit Centrální registr smluv. Příspěvky za účastníka se odvádí jeho zaměstnavatel na bankovní účet finančního úřadu. Následně finanční úřad převede prostředky do zvolené penzijní společnosti na

---

³⁶zpravy.idnes.cz

individuální účet. Připsané finanční prostředky na smlouvu o důchodovém spoření jsou rozděleny do fondů penzijních společností podle volby klienta. Naspořený majetek klientů je zhodnocován v důchodových fondech penzijních společností.

Mohlo by se vyřešit tím, že každý účastník důchodového spoření podá žádost o vrácení vložených prostředků.

2. Varianta – převod finančních prostředků do třetího pilíře

Smlouvy ve druhém pilíři by se musely vypovídat a účastníci, kteří prozatím nemají sjednanou smlouvu ve třetím pilíři, by si museli zakládat novou smlouvu, na kterou by převedli penzijní společnosti zbytek finančních prostředků.

Účastníci penzijních společností si ale mohli rovnou spořit do třetího pilíře a za tu dobu co si spoří do druhého pilíře se jim mohly připisovat státní příspěvky, případně mohli čerpat výhody pro daňové odpočty.

3. Varianta – nechat samovolně zahubit

Ze zákona o důchodovém spoření vyplývá možnost, počkat, že se tento druhý pilíř „zahubí“ sám. V zákoně je totiž napsáno, že každá penzijní společnost musí mít ve druhém pilíři 50 000 účastníků, pokud se tak nestane, bude muset svoje důchodové fondy prodat jiné penzijní společnosti. Celkem je na trhu cca 82 000, to by se neudržely ani dvě penzijní společnosti. Pokud by k tomuto došlo, znamenalo by to vznik monopolu jedné penzijní společnosti, ale co by bylo dál, pokud vláda rozhodne, že by nebyl možný další vstup do tohoto pilíře.

Na rozhodnutí vlády si musí účastníci, ale také penzijní společnosti ještě chvíli počkat. Do budoucna bude ustanovena odborná komise, která se bude zabývat tím, jak se bude dále postupovat. Zatím je poslední rozhodnutí na straně České národní banky, která by se měla k situaci vyjádřit.

Tento problém se již řeší na asociaci penzijních společností, která se nyní pravidelněji schází a snaží se vyjednat co nejlepší podmínky, pro zrušení důchodového spoření. „Na půdě Asociace penzijních společností začaly od minulého týdne debaty o možnostech řešení budoucnosti druhého pilíře," potvrdil v hospodářských novinách Vladimír Bezděk, předseda asociace penzijních společností. V článku z Hospodářských novin se hovoří o budoucnosti důchodového spoření, hlavně o jeho zrušení, jako o chybě. Podle názoru Pavla Jiráka, ředitele Penzijní společnosti Komerční banky, by stačilo

důchodového spoření pouze upravit a více podpořit, aby plnilo vytyčené cíle původní důchodové reformy.

Případným zrušením bude výrazným způsobem poškozena důvěra občanů ve smysluplnost dlouhodobého spoření na penzi. A to zejména v případě účasti státu na jakémkoliv dlouhodobém řešení, které může být další vládou zase zrušeno.³⁷

Koaliční smlouva ČSSD, ANO a KDU-ČSL prozatím hovoří o nové důchodové reformě, která bude upravovat systémy zdanění práce a důchodu a má začít platit od roku 2017. Cílem této další důchodové reformy je zajistit výplaty důstojných penzí, posílit princip zásluhovosti, narovnat transfery mezi rodinou a společností a zastropovat věk odchodu do důchodu.³⁸

---

³⁷ www.hn.iHNed.cz

³⁸ wiki.aktualne.centrum.cz

ZÁVĚR

Problematika neudržitelnosti důchodového systému v ČR z důvodu stárnutí obyvatel vyústila v provedení důchodové reformy v roce 2013. Reformy proběhly již dříve v letech 1998- 2012 i v ostatních postkomunistických zemích. Stejně jako u nás byl zaveden nově druhý pilíř důchodového systému tedy důchodové spoření. Pro všechny země je shodný problém a to nepříznivý demografický vývoj a s tím spojené vyšší výdaje, které jsou hlavně určeny na starobní důchody. Průměrná délka života obyvatel se zvyšuje a nízká porodnost nestačí na udržení populace. Stále se bude zvyšovat počet ekonomicky neaktivních a pro nízkou porodnost se bude snižovat počet ekonomicky aktivních obyvatel.

Podmínky pro nově vzniklé spoření upravuje zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření a zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Cílem zavedení druhého pilíře do důchodového systému je zvýšení odpovědnosti obyvatel a šetřit finanční prostředky na stáří. Nespolehat se pouze na výplatu starobní penze z důchodového systému, ale také na své naspořené finanční prostředky na krytí rizika ve stáří. Vyvedení 3% z výpočtového základu z důchodového systému na individuální účet u vybrané penzijní společnosti a připojení svých 2% z výpočtového základu je podstatou důchodového spoření. Finanční prostředky na individuálním účtu se mohou podle pravidel stanovených zákonem investovat na finančním trhu.

Naspořené prostředky budou při vzniku nároku na starobní důchod vypláceny jednorázovým vyrovnáním nebo formou penze. Nevýhodou je nemožnost vystoupit z důchodového spoření. Doplňkové penzijní spoření, které je novou alternativou původního penzijního připojištění se státním příspěvkem je druhým produktem důchodové reformy. Jedná se o spoření se státním příspěvkem, které oproti penzijnímu připojištění nezaručuje nezáporné zhodnocení. Stejně jako u důchodového spoření se finanční prostředky investují na finančním trhu podle investiční strategie zvolené účastníkem.

Podle posledních zpráv v tisku bude druhý pilíř důchodového spoření, který vznikl teprve na počátku roku 2013 za vlády Petra Nečase zrušen. Nová vláda si zrušení druhého pilíře již vytyčila jako cíl v programovém prohlášení vlády, kde je uvedena

jako prioritou Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky sestavení odborné komise k ukončení druhého pilíře. Vláda slibuje respektování vlastnických práv klientů a chce připravit návrh na změny důchodového systému, které ho budou stabilizovat. Proti tomuto kroku jsou penzijní společnosti, které finanční prostředky účastníků zpravují. Jedná se o šest penzijních společností, které se chystají předložit vládě návrh, tak, aby případné zrušení, co možná nejméně poškodilo účastníky i samotné penzijní společnosti.

Podle Vladimíra Bezděka prezidenta Asociace penzijních společností ČR se již začalo jednat mezi penzijními společnostmi o návrzích řešení důchodového spoření. Co se stane s finančními prostředky účastníků důchodového spoření, rozhodne vláda nebo Česká národní banka, která má nad důchodovým spořením dohled. Penzijní společnosti by měli mít do dvou let od provozování důchodového spoření minimálně 50 tisíc klientů. V České republice tento počet zatím nemá žádná penzijní společnost. Na rozhodnutí o zrušení důchodového spoření si budou účastníci muset počkat.

POUŽITÁ LITERATURA

Seznam použitých českých zdrojů

Biskup, Jiří; Voříšek, Vladimír. *Důchodové pojištění*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-38-4.

Durdisová, Jaroslava a kol. *Sociální politika v ekonomické praxi: (vybrané problémy)*. 1. Vyd. Praha: Oeconomica 2005. ISBN 80-245-0994-6.

Holman, R. a kol. *Studie k reformám zdravotního a penzijního pojištění*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0994-6.

Krebs, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.

Krebs, V. Solidarita a ekvivalence s sociálních systémech. *In Reprodukce lidského kapitálu- Vzájemné vazby a souvislosti*. Praha: VŠE, 2010. ISBN 978-80-245-1697-4.

Poradce 12/ 2012, roč. 2012, 4. 12, Český Těšín: Poradce s. r. o., 12 x ročně. ISSN 1211-2437.

Internetové zdroje

APFCR. *Vybrané ekonomické ukazatele*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/>

APFCR. *Co je penzijní připojištění*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/co-je-penzijni-pojisteni/>

APFCR. *O nás*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/o-nas/zakladni-udaje-apf-cr/>

BUSINESSINFO. *Nemocenské pojištění*. [online]. 2013 [cit. 12-11-2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/>

CSSZ. *Důchodové pojištění*. [online]. 2014 [cit. 23-1-2014]. Dostupné z:
<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

CSSZ. *Důchodové pojištění*. [online]. 2014 [cit. 20-1-2014]. Dostupné z:
<http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/duchodove-pojisteni/duchodovy-vek-ve-statech-eu.htm>

CSSZ. *Pojistné na sociální zabezpečení*. [online]. 2014 [cit. 10-1-2014]. Dostupné z:
<http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho>

CSSZ. *Poplatníci*. [online]. 2014 [cit. 20-11-2013]. Dostupné z:
http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/AD145B6E-4EF8-47C5-9966-56B6ABD33078/0/k31_12_2012_Poplatnici.pdf

CZSO. *CSU*. [online]. 2014 [cit. 15-1-2014]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/1409-13>

DENMARK. *Country resort*. [online]. 2014 [cit. 13-1-2014]. Dostupné z:
http://www.mwpweb.eu/1/144/resources/publication_1459_1.pdf

DUCHODOVA REFORMA. *Důchodová reforma*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014].
Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-spolecnosti/>

ECONOMIX. *Problematika udržitelnosti důchodového systému v ČR*. [online]. 2013
[cit. 29-1-2014]. Dostupné z:
http://www.economix.cz/fm/gallery/Ekoforum/071121_necas/kordik_prace.pdf

EPRAVO. *Penzijní reforma*. [online]. 2014 [cit. 20-1-2014]. Dostupné z:
<http://www.epravo.cz/top/clanky/penzijni-reforma-nekolik-poznamek-79808.html>

IDNES. *Zprávy*. [online]. 2014 [cit. 30-1-2014]. Dostupné z:
http://zpravy.idnes.cz/moznost-posilat-penize-do-druheho-pilire-penzi-skonci-na-konci-roku-2015-1zs-/domaci.aspx?c=A140130_160536_domaci_kop

IDNES. *Programové prohlášení vlády*. [online]. 2014 cit. [10-2-2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/programove-prohlaseni-vlady-did-/domaci.aspx?c=A140210_192557_domaci_brm

INVESTUJEME. *Penzijní systém v nizozemském království*. [online]. 2014 [cit. 10-1-2014]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/penzijni-system-v-nizozemskem-kralovstvi-inspirace-pro-cesko/>

I AMSTERDAM. *The Dutch pension system ranked second worldwide in 2013*. [online]. 2014 [cit. 11-1-2014]. Dostupné z: <http://www.iamsterdam.com/melbourne%20global%20pension%20index>

MERCER. *Denmark*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014]. Dostupné z: <http://www.mercer.com/press-releases/1484965>

MPSV. [online]. 2014 [cit. 15-1-2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/>

MPSV. *Důchodové pojištění*. [online]. 2014 [cit. 20-1-2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cz/>

NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ OBZOR. *Důchodový systém v ČR*. [online]. 2013 [cit. 30-11-2013]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/aktivity/obzor/6182612/7667845/04Dobesova.pdf>

Pensioen federace. *The Dutch pension systems*. [online]. 2014 [cit. 11-1-2014]. Dostupné z: http://www.pensioenfederatie.nl/Document/Publicaties/English%20publications/Nederlandse_pensioensysteem_Engelstalige_versie.pdf

PENSION FUNDS ONLINE. *Denmark*. [online]. 2014 [cit. 12-1-2014]. Dostupné z: <http://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/denmark/119>

PRODUKTOVÉ LISTY. *Budoucnost českého penzijního systému*. [online]. 2013 [cit. 25-11-2013]. Dostupné z: <http://www.produktovelisty.cz/penze/kronika/570-budoucnost-ceskeho-penzijniho-systemu.html>

VLÁDA. *Očekávané události*. [online]. 2013 [cit. 23-11-2013]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/ocekavane-udalosti/21-05-2013-konference-budoucnost-ceskeho-duchodoveho-systemu-106911/>

VLÁDA. *Ekonomická rada*. [online]. 2014 [cit. 14-1-2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/narodni-ekonomicka-rada-vlady-51371/>

VUPSV. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích světa*. [online]. 2014 [cit. 10-1-2014]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/audit-clanky/zmeny_duchod_systemu-06-2010.pdf

WORK IN DENMARK. *Penion*. [online]. 2014 [cit. 12-1-2014]. Dostupné z: https://www.workindenmark.dk/Find_information/Til_arbejdstagere/Naar_du_arbejder_i_Danmark/Pension

Legislativa

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů. 1995

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. 1995

Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. Sbírka zákonů České republiky. 2011

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Sbírka zákonů České republiky. 2011

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Shrnutí třípilířové struktury

Obrázek 2: Systém Opt-out.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Redukční částky pro výpočet starobního důchodu v roce 2012

Tabulka 2: Vybrané demografické údaje v České republice (2009 – 2012)

Tabulka 3: Vývoj zaznamenaný z výsledků sčítání lidu

Tabulka 4: Výdaje státu na výplatu důchodů

Tabulka 5: Vývoj počtu starobních důchodců v České republice

Tabulka 6: Srovnání návrhu důchodové reformy vlády Petra Nečase a NERVu

Tabulka 7: Seznam penzijních společností a produktů, které obhospodařují penzijní společnosti.

Tabulka 8: Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění

Tabulka 9: Srovnání výše státního příspěvku v minulosti a nyní

Tabulka 10: Vývoj počtu účastníků doplňkového penzijního spoření.

Tabulka 11: Přehled vyplácených předdůchodů

PŘÍLOHY

Příloha A: Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod

dosažení důchodového věku	potřebná doba pojištění činí:
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

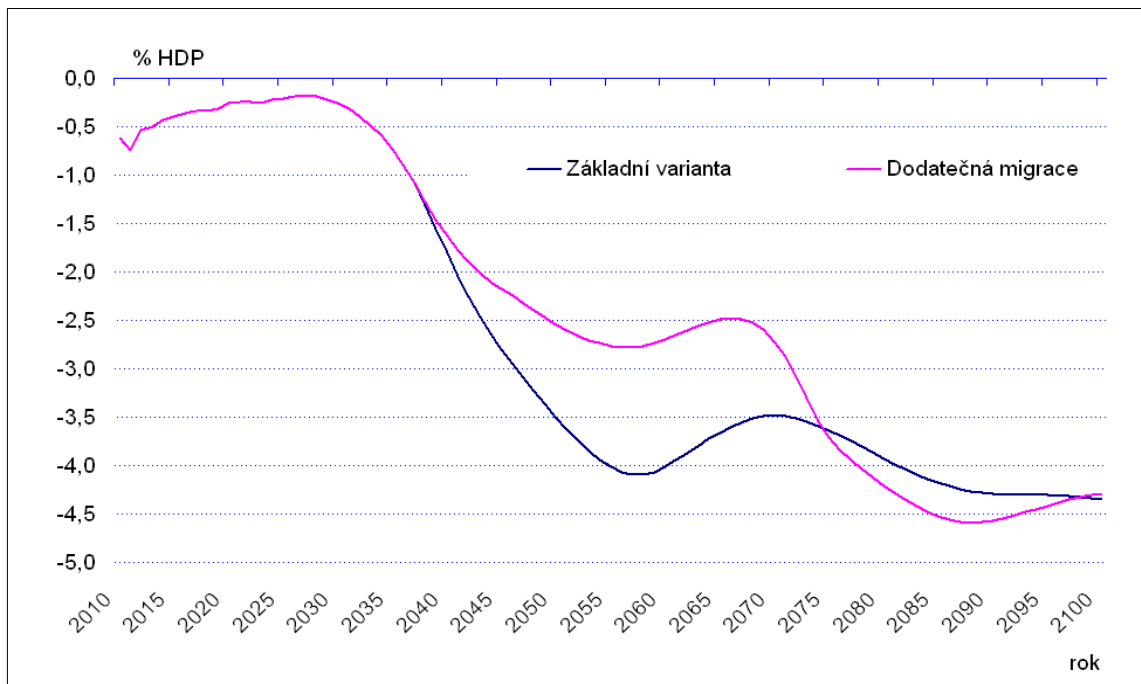
Příloha B: Důchodový věk pojištěnců narozených po roce 1936

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vchovaných dětí				
		0	1	2	3 - 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63+2mr	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63r+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

Zdroj: čsz

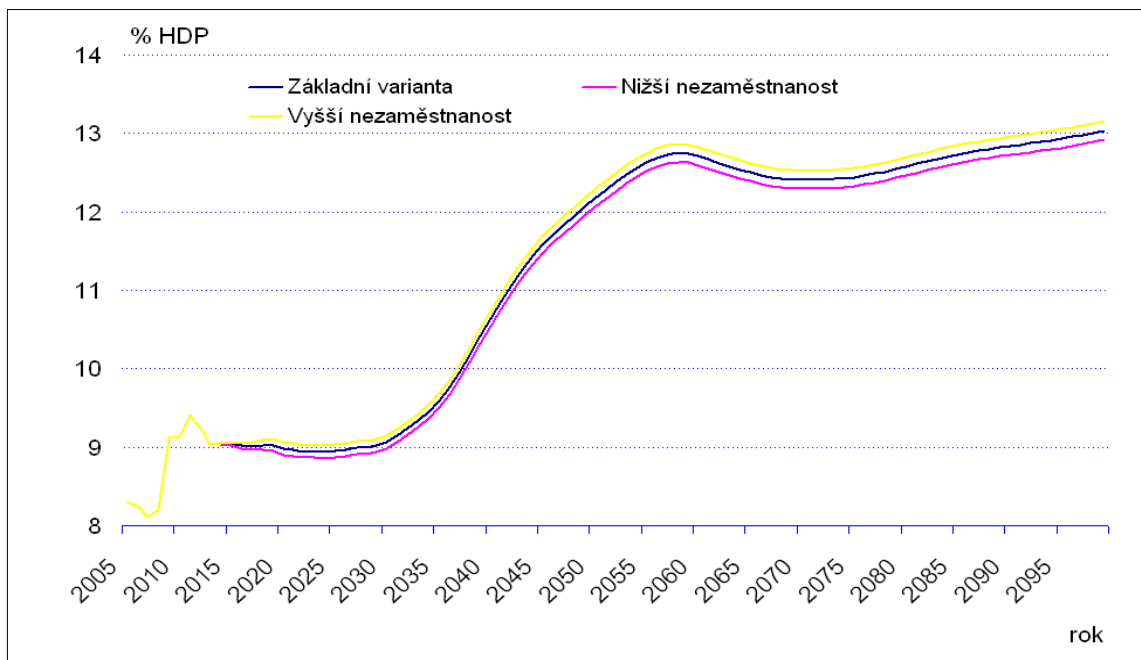
Příloha C: Grafy zobrazující některé důvody pro důchodovou reformu

graf 3: Negativní saldo se zvyšuje

Zdroj: závěrečná práce PES

graf 4: Citlivost výdajů na nezaměstnanost

Zdroj: PES - Základní varianta a citlivostní analýza k makroekonomickému scénáři, publikováno 02/2010 (původní demografická prognóza)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Veronika Navrátilová

Obor: Evropská hospodářskosprávní studia

Forma studia: denní studium

Název práce: Důchodové spoření

Rok: 2014

Počet stran: 70

Celkový počet příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet zahraničních zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 24

Vedoucí práce: Ing. Lucie Jurníčková